Lodzer Tageblat № 91

Opłata pocztowa uiszcz. ryczałtem

פּרייז 15 גראָשען

היינט 6 זייטען

לאָדזשער טאַגעבלאַט

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16. טעלעפאָנען פון: רעדאַקציע 100-57, פון אַדמיניסטראַציע 100-47.

דינסטאָג, פּ' אחרי-קדושים, ד' אייר תרצ"א | 21 kwietnia 1931 r. | 24-טער יאָהרגאַנג

ענטשעדיגונג פאַר דער אינדוסטריע אין לאָדז פאַר די רעקוויזיציעס בעת דער דייטשער אָקופּאַציע

וואַרשאַ (טעלעפאָניש) די קאָמיסיע פאַר ענטשעדיגונגען פאַר דער לאָדזשער טעקסטיל-אינדוסטריע, וואָס האָט געלי-מען גרויסע היזקות פון דער אָקופּאַציע-ממשלה, האָט דורך איינגעם אַ כּמה-קלוב אַרויסגעטראָגן אַ פּאָרשלאַג אין סיים, וואָס פּאָדערט אויף די רעגירונג אויס-צוארבייטען אַ געזעץ-פּראָיעקט וועגען ענטשעדיגונגען. דאָס געזעץ זאָל אַרויס-געגעבען ווערען נאָך אין איצטיגען יאָהר. דער פּאָרשלאַג פּאָדערט אַז די הלוואות וואָס זענען געגעבען געוואָרען די גרויס-טענע טעקסטיל-אינדוסטריעלער זאָלען פאַררעכענט ווערען אויפ'ן חשבון פון די ענטשעדיגונגען.

דאָנערשטאָג ווערט געעפענט דער סיים

וואַרשאַ, (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אין די סיים-קרייזען איז היינט שוין געוואָרען מעהר באַוואוסט. ווי מען האָט איבערגעגעבען אין די סיים-קרייזען, זאָל נאָך פאַר'ן עפענען די סיים-סעסיע דער קאַבינעט אָוועק אין דימיסיע. סלאַוועק זאָל שוין אויף דער ערשטער סיים-זיצונג זיצען אויף די בענק פון זיין קלוב.

ווער עס וועט זיין סלאַוועק'ס פאַרטרעטער דאָס איז נאָך אַ סוד. וואַהר-שיינליך וועט עס זיין מאַטושעווסקי.

די אויסערגעוועהנליכע סיים-סעסיע זאָל דויערען סך-הכל 3 — טעג. דער סיים זאָל פאַר דער צייט בלויז ערלעדיגען די ראַטיפיקאַציע פון דער בוי-הלוואה. אויף דער ערשטער זיצונג זאָל דער פּראָיעקט פון דער באַהן-הלוואה דורכגעהן אין דער ערשטער לעזונג, אויף דער צווייטער זיצונג — אין צווייטער און דריטער לעזונג. דאַן זאָל פאָרקומען אַ זיצונג פון סענאַט און דאַן ווידער אַ זיצונג פון סיים, אויף וועלכער עס וועלען בעטראַכט ווערען די, עווענטועלע אויסבעסערונגען פון סענאַט צום פּראָיעקט.

ווי מען שמועסט וועט די אָפּאָזיציע שטאַרק בעקעמפען די דאָזיגע הלוואה, וואָס זי האַלט, אַז זי איז נישט גינסטיג פאַר פּוילען.

די פּ.פּ.ס. און נ.פּ.ר. זאָל דערביי אַריינטראָגן אַ אונצוטרוי וואָטום פאַר דער רעגירונג, צוליב דער 15 פּראָצ. רעדוקציע פון די בעאַמטען פּענסיעס.

* * *

וואַרשאַ, 20. אַפּריל (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) היינט 1.30 מיטאָג איז פּרעמיער סלאַוועק געקומען אין סיים-בנין און דאָרט אָפּגע-האַלטען אַ לענגערע קאָנפערענץ מיט'ן סיים-מאַרשאַלעק.

דערויף האָט ער ווידער קאָנפערירט מיט'ן סענאַט-מאַרשאַלעק. די קאָנפע-רענצען זענען געווען געווידמעט דער אויסערגעוועהנליכער סיים-סעסיע, וואָס איז בעשטימט געוואָרען אויף דאָנערשטאָג דעם 23. אַפּריל 10 פריה.

געשלעגען און גרויסע סקאַנדאַלען אויף דער אגודה-קאָנפערענץ אין וואַרשאַ

וואַרשאַ (טעלעפאָניש) אויף דער קאָנפערענץ פון פּועלי אגודת ישראל איז היינט געקומען צו גרויסע סקאַנדאַ-לען. די אָפּאָזיציע האָט אַריינגעטראָגן אַ רעזאָלוציע, וואָס פּאָדערט, אַז די פּאַר-טיי זאָל זיך אָפּרייסען פון דער אגודה און בילדען אַ בעזונדערע פּאַרטיי. וואָס זאָל שוין אַרויסשטעלען אייגענע ליסטעס צו די קהלה-וואַהלען.

אַ צווייטע רעזאָלוציע האָט געפּאָדערט צו פּראָטעסטירען נעגען מאַי-רעשים, נעגען בריסק, לוצק און די פּאָציפיקאַ-ציע פון מזרח-גאַליציען.

אויף דעם פּאָדען איז געקומען צו אַ שאַרפען ווערטער-אויסטויש מיט דער מעהרהייט און צו גרויסע סקאַנדאַלען. אין אָווענד האָט אויף דער קאָנפערענץ אויסגעבראָכען אַ מוראדיג געשלעג. ענד-ליך האָט זיך דער עולם בערוהיגט און עס איז דורכגענאַנגען די רעזאָלוציע פון דער מעהרהייט.

מאָרגען ווערט די קאָנפערענץ געשלאָ-סען.

קאָמיטעט פון 3, פאָדערט צוגאָב-ערקלערונגען פון דער פּוילישער רעגירונג

גענף, 20. אַפּריל (ספּעצ.) דער קאָמיטעט פון 3 ביים פעלקער - בונד, וואָס בעטראַכט די אוקראַאינישע אַנקלאַגעס געגען פּוילען, האָט זיך געווענדעט צו דער פּוילישער רעגירונג וועגען צוגאָב-ערקלערונגען.

פּאָלק. קאָסטעק-ביערנאַצקי קראַנק אויף אַ ראַק?

וואַרשאַ, 20. אַפּריל (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) עס האָ-בען זיך פאַרשפּרייט קלאַנגען, אַז דער בעריהמטער פּאָלק. קאָסטעק-ביערנאַצקי, איז קראַנק געוואָרען אויף אַ ראַק. זיינע חדשים זאָלען זיין געצעהלטע.

לויט אַ צווייטער ידיעה זאָל קאָסטעק - ביערנאַצקי אַרויספאָהרען אויף קוראַציע קיין קאַרלסבאַד.

גענ. יאַזשווינסקי פאַר'ן געריכט

וואַרשאַ, (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) היינט האָט זיך אין וואַרשאַוער מיליטערישען קרייז-געריכט אָנגעהויבען דער פּראָצעס געגען גענ. יאַזשווינסקי, געוועזענעם לייטער פון מיליטערישען געאָגראַפישען אינסטיטוט, וועלכער ווערט בעשולדיגט אין פערנאַכלעסיגען זיין דינסט, וואָס עס האָט גע-בראַכט צו מיסברויכען פון אַ רייה קלענערע שאַרושעס.

היינט די אָפּצייכנונג

לטובת די פּראָדוקציאָנעלע לערן-וואַרשטאַטען פון לאָדזער „אָרט"

שטיצט די אָפּצייכנונג!

אונזער פריינד ה' משה בליישטיפט צוליב'ן טויט פון זיין מוטער

נ"ע שרה הינדה

דריקען אויס דעם טיפסטען מיטגעפיהל

מענדיל האַמבורסקי
לוי הילער
משה דוד האַמבורסקי

אונזער ג' שעף ה' ב. גלאַבוס צוליב'ן טויט פון זיין אונפערגעסליכער מוטער

נ"ע יוטע חי'

דריקט אויס דעם אויפריכטיגסטען מיטגעפיהל

דאָס פּערסאָנאַל פון דער פירמע „ב. גלאַבוס", פּעטריקאָווער 37.

אונזער טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס דער שווער געטראָפענער פאַמיליע אייזנער צוליב'ן טויט פון זייער אונפערגעסליכען

אברהם יואל

זייט געטרייסט

מ. יאַקובאָוויטש און פרוי

בלייבט געזונד!

נישט האָבענדיג די מעגליכקייט מיט יעדען איינציגען זיך צו גע-זעגענען בעת אונזער אָפּפאָהרען קיין ארץ-ישראל, בעזונדער מיט די הורטאָווניקעס און קליינהענדלער פון דער פליישער-בראַנזשע, די סוהרים בער און מלך, די פאַמיליע רובין פון פּיאָנטקע, ברידער און שווע-גערינס אין פּאַריז, די ליבע מוטער, שוועסטער און שוואָגערס אין לאָדז, זאָגען מיר אַ האַרציגען בלייבט-געזונד!

בעריל ריזמאַן און פרוי

פאָהרט געזונד!

מיינע ל. קינדער בעריל ריזמאַן און פרוי צום אָפּפאָהרען קיין ארץ ישראל וויגש איך זיי אַ גליקליכע רייזע און זאָלען זיי אין נחת און פרייד פאַרברענגען זייער גאַנץ לעבען.

רחל אַדלער

אונזער ל. שוואָגער און שוועסטער, אָנקעל און טאַנטע

בעריל ריזמאַן און פרוי

צום אָפּפאָהר קיין ארץ ישראל זונטאָג ד. 19 אַפּריל ה. י. ווינשען מיר זיי אַ גליקליכע נסיעה און זאָלען זיי בויען זייער נייע היים אויף די בערג פון ציון און ירושלים.

משה סריבניק און פאַמיליע

צו אונזערע מיטגלידער פון רויה-מאַטעריאַלען און האַלב-פאַבריקאַטען-הענדלער-פערבאַנד

אין לאָדז, מאָניושקי 5

דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט אונזערע ג' מיטגלידער, ווי אויך סימפּאַטי-קער, אַז פון היינט אָן נאָכ'ן גרינדליכען רעמאָנט פון אונזער לאָקאַל איז אָפען אָהן אונטערברעכונג פון 9 פריה ביז 11 אַ זייגער אָוענד און מען בעט זעהר דאָס לאָקאַל צאָהלרייך צו בעזוכען.

די פערוואַלטונג.

פּ. ס. עס ווערען אויך איינגעלאַדענט צו בעזוכען פאַבריקאַנטען, מאַני-פּולאַנטען און אַלע צווייגען פון דער בראַנזשע.

אכטונג בעקער-מייסטער אין לאָדז

מיטגלידער און נישט מיטגלידער!

היינט דינסטאָג, דעם 21 אַפּריל 6 אַזייגער אָוונד קומט פאָר אַ

דרינגענדע פערזאַמלונג

פון אַלע בעקער-מייסטער אין לאָדז, כדי צו בעטראַכטען זעהר וויכטיגע ענינים. מיר בעטען צו קומען פּינקטליך. קיין בעקער-מייסטער זאָל נישט פעהלען

די פערוואַלטונג פון בעקער-צעך אין לאָדז

היינט דינסטאג ד. 21. אַפּריל 4 נ"מ ווערט ערעפענט דער כשר'ער

באַר RENAISSANSE

אויף טראַוגוטאַ № 2 — טעלעפאָן 225-46.

דער בופעט איז פערזעהן מיט וואַרימע און קאַלטע צובייסען. די קיך ווערט געפיהרט דורך אַנ'ערשטקלאַסיגען פאַכמאַן.

נידעריגע פּרייזען
רעעלע בעדינונג

פלעגט די פיס

PEDICURE

S. Łòdzki

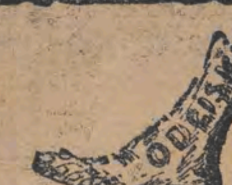

Traugutta 5 (Krótka) m. 10, tel. 170-37

נעמט אָן פון 11—2 און פון 4—7 געוו. אַסיסטענט ביי מיסטער עלעמאַן (הינער-אויגען אַנשטאַלט אין יוּ-ידאָן) ספּעציאַליסט צו בעזייטיגען היהנער-אויגען אַן האָרנהויט ווי אַריינגעוואַקסענע נעגעל אָהן שמערצען.

נאָך קורצע און שווערע ליידען איז געשטאָרבען מיין ליבער מאַן, אונזער טייערער זוהן, שוויגער-זוהן פאָטער, ברודער, שוואָגער און פעטער

נ"ע אהרן ב"ר שמואל קליין לייב נ"י

(געוואוינט זאַכאָדניע 36) אין עלטער פון 44 יאהר

די לוי' קומט פאָר היינט דינסטאָג ד' אייר תרצ"א 2 אַזייגער נ.מ. פון שפּיטאָל „בעטלעהם" פּאָדלעשנאַ 15. וועגען וואָס ס'טיילט מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע

בעקאַנטמאַכונג.

עס ווערט בעקאַנט געמאַכט, אַז פון היינט דינסטאָג ד. 21-טן ביז זונטאָג דעם 26-טן ד.ח. ווערען איינגעשריבען פון 5—7 נאָכמיטאָג אין אייגענעם לאָקאַל פון פאַראיין „מלביש ערומים", סקווערנאַ 15 אָרימע קינדער צו בעקליידען.

די פערוואַלטונג פון פאַראיין „מלביש-ערומים"

בעמערקונג: די קינדער, וואָס זענען בעקליידט געוואָרען ביי דער פרי-הערדיגער הלבשה ווערען איצט נישט איינגעשריבען.

Dr. med.

Feliks Borensztajn

(אקושער און פרויען-קראַנקהייטען)

נעמט אָן יעדען טאָג פון 3 ביז 7 אַ זייגער נאָכמיט. צוליב ענדערונג פון נאָמען און נומעראַציע פון גאַס איז מיין אַדרעס איצט Śródmiejska 29 נעבען גדאַנסקאַ (פריהער צעגעלניאַנאַ 4)

Telefon 134-90.

אַנאָנסען

האָבען דעם גרעסטען ערפאָלג נאָר אין „לאָדזער טאָגעבלאַט".

אונטערהאנדלונגען צווישען רעגירונג און אגענץ הייבען זיך מארגען ווידער אן אין לאנדאן

מיטוואך א קאנפערענץ פון די ענגלישע רעגירונג מיט דער יודישער „אגענץ"

לאנדאן, 20. אפריל (יט"א) די ענגלישע רעגירונג האט איינגעלאדען די פארשטעהער פון דער יודישער „אגענץ" אויף א קאנפערענץ אויף דעם 22. ד. ח. די קאנפערענץ וועט פארקומען אהן אונטערשיד, ווי עס וועט אויספאלען דער ענטפער פון אראבישען עקזעקוטיוו.

מיטגלידער פון אראבישען עקזעקוטיוו פאר ארויסשיקען די אראבישע דעלעגאציע צו די אונטערהאנדלונגען

ירושלים, 20 אפריל (יט"א) איי־ניגע איינפלוסרייכע מיטגלידער פון אראבישען עקזעקוטיוו זענען זעהר ארויסגע־טרעטען געגען בעשלוס פון עקזעקוטיוו וועגען ארויסצושיקען די אראבישע דעלע־גאציע צו די געמיינזאמע אונטערהאנד־לונגען אין לאנדאן. זיי האלטען, אז צוליב דעם דאזיגען בעשלוס וועט די רעגירונג אפשלאגען מיט'ן צונויפרופען דעם לעגי־סלאטיווען ראט.

שיסערייען צווישען אראבישע פאסאזשירען און יודישע קאלאניסטען

ירושלים, 20 אפריל (יטא) די ארץ־ישראל רעגירונג האט פערעפענטליכט א קאמוניקאט, אין וועלכען עס ווערט מיט־געטיילט, אז אראבישע פאסטוכער האַ־בען ארויסגעפירט נייערע שאף אויף די פעלדער פון קרן קימת און ווערן האוואַ־ריט. ווען די יודען האבען זיי אויפגע־פאדערט צו פערלאזען דעם בארען, איז אויסגעבראכען א געשלעג, דערביי איז פערוואונדעט געווארען דער יוד חיים הרמוני. די יודען האבען דאן אויסגעשאָ־סען אוויניגע מאל אין דער לופטען, כדי אפצושיקען די אראבער, צוליב אונפאר־ווילטיגקייט האט אמן קויל געטראפען אן אראבישען פאסטוך אין האלז. דער דאקטאר פון דער קאלאניע האט בוידע פערוואונדעטע ערשטע הילף.

חסיד'ישער יוד בעקומט 3 חדשים תפיסה פאר פאלש שווערען

וואַרשא, (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) דער ווארשאווער חסידישער גביר ישעיהו זילבערגלאנץ, וואס האט מיט א צייט צוריק ארויסגע־זעצט פון זיין דירה אנ'ארימען לאקאטאר, איז היינט געשטאנען פאר'ן געריכט אנגעקלאגט אין געריכט אין אפגעבען א פאלשע שבועה. דאס געריכט האט איהם פער'משפט צו 3 חדשים תפיסה.

זעלבסטמארד פון א יודישען ארבייטסלאזען

וואַרשא, 20. אפריל (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) דער יודישער ארבייטסלאזער פון פאלעניץ מאיר רויטפארב איז היינט בעגאנגען זעלבסטמארד אין ווארשא דורך סמ'ען זיך. אין א גוסס'ען צושטאנד האט מען איהם אפגעפיהרט אין שפיטאל.

מאניפעסטאציע פאר'ן דייטשען קאנסולאט אין ווארשא

ווארשא (טעלעפאניש) היינט האָ־בען ווארשאווער סטודענטען, וואס געהע־רען צו דער סאנאציע־ריכטונג אײַנגעאָר־דענט א מיטינג וועגען די געשעהענישען אין דאנציג.

נאכ'ן מיטינג האבען די סטודענטען געבילדעט א מאניפעסטאציע־צוג, וואס איז אוועק פאר'ן בנין פון דייטשען און עסטרייכישען קאנסולאט און מאניפעס־טירט פערשידענע לאזונגען.

די מאניפעסטאנטען זענען זיך דערי־נאך רוהיג צונאנדערגעגאנגען.

פערענדיגט דער פראצעס געגען געוו. דעפ. לישניעווסקי

לעמבערג, 20. אפריל (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) היינט שפעט אין אָוונד איז פערענדיגט געוואָרען דער פראצעס געגען געוועזענעם בריסקער ארעסטירטען דעפ. לישניעווסקי.

דער אורטייל ווערט ערווארט שפעט ביינאכט.

טעקסטיל־עקספארט אין מערץ

(מ) דער עקספארט פון לאדזער טעקסטיל־סחורות האט אין מערץ בעטראָ־גען 217 טאן אין ווערט פון 2 מיליאָן 291.500 זל.

קרבנות פון דיסעלדארפער מערדער

דערצעהלען אין געריכט פון זיינע סאדיסטישע מעשים תעתועים

דיסעלדארף (מ) אין קירטענ'ס פראצעס זענען היינט אויסגעהערט גע־וואָרען ביז 50 עדות, דערונטער אויך אײ־ניגע פון זיינע לעבען־געבליבענע קרבנות.

בײַם אנהויב פון דער פערהאנדלונג האט דער געריכטס־זאכקענער ד"ר הער־מעל ערקלערט, אז דער דיסעלדארפער מערדער איז פיזיש און גייסטיג א געזונ־דער מענש. די אויספארשונג האט בעוויַ־זען, אז אלע ערקלערונגען פון אנגע־קלאגטען שטימען מיט דער ווירקליכקייט.

דיסעלדארף (ספ.) אויף דער פראגע פון פערטיידיגער ד"ר וועגער, צי דער אויספארשונגס־ריכטער איז זיכער, אז די אלע מארדען האט אויסגעפיהרט דער דיסעלדארפער מערדער, האט ד"ר ערטעל געענטפערט, אז ער האט דערין נישט דעם מינדעסטען ספק.

דער פאטער פון אנגעקלאגטען האט דער עדות בעשולדיגט אלס מענש, וואס האט נאך א גרעסערע גרויזאמקייט־מאניע ווי קירטען. דער פאטער איז איבער־צייגט, אז ער האט זיין זוהן'ס נייגונגען די בעסטע ערציהונג. אבער אין דער אמת'ן איז ער א מענש אהן יעדער אינערלי־כער פעסטקייט. די השפעה פונ'ם פאטער אויפ'ן אנגעקלאגטען איז געווען זעהר א שטארקע. נאכ'ן אויסהערען די פרוי ק. וואס האט זיך בעקענט מיט קירטענען אין דיסעלדארף, איז אויסגעהערט גע־וואָרען דער אויבער רעגירונגס־ראט ד"ר קאך־דיסעלדארף, וואס ערקלערט, אז דער אנגעקלאגטער האט גיט געקענט דעם מאראגראף 51 און ער האט בערעכ־נעט מיט א פאלשטענדיג פרייען ווילען. קירטענס בוידע ברידער און זיין שוועס־טער, האבען זיך אפגעזאגט צו געבען ערקלערונגען אין געריכט.

דיסעלדארף (ספ.) בײַם צוזאמע־טען אויסהערען א רייהע פרויען און מעד־לעך, וואס זענען דורך קירטענען כאַרים־טיש געפייניגט געוואָרען, אבער וועלכע ער האט גיט געפרובט צו דערמארדען, האט דער אויבער־פראקוראר פארגעלעגט צו פירן א געהיימע זיצונג, מיט'ן אויס־צוגב פון די פעסע פערטרעטער, וועלכע דארפען צוגעלאזען ווערען אין געריכט.

דאס געריכט איז מספים צום פאר־שלאג פון פראקוראר און דאס פובלי־קום ווערט בעזייטיגט פון זאל.

זעהר אינטערעסאנט זענען דאן די ער־קלערונגען פון פרוי ה., וועלכע האט זיך בעקענט מיט'ן אנגעקלאגטען אין יאהר 1913. זי ערקלערט, אז קירטען האט זיך צו איהר פריינדליך בעצויגען, ער האט זי אבער געשלאגען. אויף דער פראגע פון פראקוראר צום אנגעקלאגטען, צי ער האט בדעה געהאט דעם עדות פרוי ה. צו דערמארדען, ענטפערט קירטען: יא.

דער פערטיידיגער שטעלט דאן פעסט, אז דער עדות איז געווען די ערשטע פער־זאן, וואס איז אוועק צו דער פאליציי און ערקלערט, אז נאר פעטער קירטען קאן אין דיסעלדארף קומען אין בעטראכט אלס מערדער. איהרע ערקלערונגען זענען אבער בשעתו נישט גענומען געוואָרען אין אכט.

פראפעסאר בערג־דיסעלדארף גיט דאן אפ ערקלערונגען וועגען דעם גייסטיגען מצב פון אנגעקלאגטען.

דיסעלדארף (ספ.) נאך די ערקלע־רונגען פון פסיכיאטער פראפ. בערג־די־סעלדארף, וועלכער שטעלט פעסט, אז קירטען האט געה'ירש:'ט זיינע קרימינעלע נייגונגען, ווערט אויסגעהערט דער 71־יעהריגער פאטער פון אנגעקלאגטען.

מען נעמט פראָגט זיין ערקלערונג אין פראצעס נישט ארויין.

עס ווערען דערנאך אויסגעהערט א גאַנ־צע רייהע פרויען־עדות, וואס געבען איבער וועגען זייערע איבערלעבענישען מיט קיר־טענען.

די פערהאנדלונג ווערט דאן אפגעלעגט אויף דינסטאג, אין עס וועלען ווידער רע־דען די זאכקענער.

אונרוהען אין טאנגער

לאנדאן, 20. אפריל (ספעצ.) די סיטואציע אין דער אינטערנאציאנא־לער ספערע אין טאנגער קאמפליצירט זיך. אויף די גאסען פון טאנגער איז געקומען צו בלוטיגע צוזאמענשטויסען. די שפאנישע רעוואלוציאנערען האבען פראקלאמירט אין טאנגער, וועלכע געפינט זיך אונטער אינטערנאציאנאלער פערוואלטונג פון שפאניען, ענגלאנד און פראנקרייך, די פראנצויזישע רעפובליק.

אין די פאליטישע קרייזען האט מען מורא, אז די קריגערישע שבטים פון מאראקא זאלען נישט אונטערנעמען קריגס־אפעראציעס אין שפאנישען מאראקא, וואס עס וואלט שטארק פערוויקעלט די לאגע.

ארעסטירט דעם דיכטער יעקב באטאשאנסקי אויף דער פויליש־רומענישער גרעניץ

טשערנאוויץ, 20 אפריל (יטא) דער בעוואוסטער יודישער דיכטער פון ארגענטינא יעקב באטאשאנסקי, וועלכער האט לעצטענס געוויילט אין פוי־לען, איז ארעסטירט געוואָרען אויף דער פויליש־רומענישער גרעניץ.

די סבות פון ארעסט זענען נאכנישט בעוואוסט.

היינט א אפצייכענונג לטובת „ארט"

היינט קומט פאר איבער די גאסען פון אונזער שטאט א אפצייכענען־פערקויף לטו־בת דער זעהר נוצליכער געז. „ארט". עס איז איבריג אנצואווייזען, וואס פאר א גרויסע בעדייטונג די „ארט"־ווארשטאַ־טען האבען פאר הונדערטער יודישע יונ־גלייט און מעדלעך, וועלכע בעקומען דארט די מעגליכקייט זיך אויסצולערנען א מלאכה און דורך דעם צו לעבען בכבוד פון ערליכער ארבייט.

עס איז א פליכט פון יעדען יוד צו־קויפען א אפצייכען פון „ארט" און דער־מיט שטיצען די דאזיגע נויטיגע אינס־טיטוציע.

——=0§0=——

גרויסע קאמפען צוליב דער פאליטישער רע־זאלוציע פון דער פאלקס־פארטיי

היינט ווערט די קאנפערענץ פערענדיגט

ווארשא, (טעלעפאניש פון אונ־זער קארעספאנדענט) אין צווייטען טאג פון דער קאנפערענץ פון דער פאלקס־פארטיי איז געקומען צו א גרויסען קאמף איבער דער וואהל פון דער פערמאנענץ־קאמיסיע.

שפעטער האט זיך צופלאקערט א מלחמה איבער דער פאליטישער רעזא־לוציע.

פאר שטיצען די פאליטיק פון דער סאנאציע זענען געווען 4 שטימען, געגען – 3 שטימען.

עס איז געקומען צו א סקאנדאל און סוף כל סוף איז דער שטורם איינגע־שטילט געוואָרען דורכ'ן אננעמען א פשרה־רעזאלוציע, וואס זאגט, אז די פאלקס־פארטיי שטרעבט מיטצואַרבײַ־טען מיט די דעמאקראטישע עלעמענ־טען פון דער פוילישער געזעלשאפט.

די ווארשאווער דעלעגאטען האבען זיך אפגעזאגט אריינצוטרעטען אין הויפט־ראט פון דער פארטיי.

——:O:——

סעזאן־ארבייטער פאדערן רעגירונגס־הילף פאר'ן לאדזער מאגיסטראט

(§) די קאמונאלע ארבייטער האבען נעכטען אפגעהאלטען אנ'אלגעמיינע פערזאמלונג מיט'ן אנטייל פון די סע־זאן־ארבייטער. ס'איז אנגענומען געוואָ־רען א רעזאלוציע, וועלכע פאדערט פון דער רעגירונג, זי זאל קומען צוהילף דעם לאדזער מאגיסטראט פינאנציעל, כדי צו קענען צוטרעטען צו די עפענ־טליכע ארבייטען.

גרויסע אקאדעמיע פאר'ן ארבייטענדען א"י־ישראל

ווי מיר דערוויסען זיך, וועט די אקא־דעמיע פאר'ן ארבייטענדען א"י פאר־קומען מיטוואך ד. 29 אפריל אין איינעם פון די גרעסטע זאלען אין לאדז.

צו דער אקאדעמיע קומט ספעציעל דער שליח פון דעם התאחדות העובדים, געזעלשאפטס־סעקרעטאר פון פאלעסטינא־אר־בייטער־פאנד אין א"י ה' מלך נייזשטאט.

דאנערשטאג דעם 30. אפריל ווערט אויך געגרינדעט א ספעציעלע קאנפערענץ, געווידמעט די פראבלעמען פון דעם אר־בייטענדען א"י.

נעכטען אוונט איז ווידער אמאל פאר־געקומען די זיצונג פון דער ליגע פאר'ן ארבייטענדען א"י און עס איז אויך אויס־געהערט געוואָרען א בעריכט פון דער אר־בייט. עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז אין משך פון די געצעהלטע טעג איז שוין געזאמעלט געוואָרען א צופרידענשטעלענ־דע צאהל דעקלאראציעס. לויט די בייז־איצטיגע רעזולטאטען פערשפרעכט די אקציע צו האבען דעם געהעריגען דער־פאלג.

זאל „הזמיר" אלעי קאשטשושקי 21

שבת, דעם 25־טען אפריל 8.30 א זייגער אָוונד

וועט די בעקאנטע יודישע שריפטשטעלערין

רחל פייגענבערג

האלטען א רעפעראט א. ד. ט.:

„די וועלט וויל מיר זאלען זיין יודען"

טעזען: 1) די אלטע און נייע אסימילאציע, 2) פארוואס האבען די אלטע פעלקער איצט ליב פרומע יודען? 3) די פריינד פון יודענטום, 4) די יודישע יוגענד, 5) דאס יודישע פראבלעם אין סאוו.־רוסלאנד, 6) א ביסעל אמת וועגן א"י.

בילעטען פון 50 גר. ביז 2 זל. שוין צו בעקומען אין אדמיניסטראציע פון „לאדזער טאגעבלאט" און אין טאג פון דער פארלעזונג ביי דער קאסע פון „הזמיר".

Dr.med.
Adam Bender
אינערליכע ספעציעל הארץ־קראנקהייטען
נארוטאוויטשא 30, טעל. 214-75
נעמט אן פון 5 ביז 7 נאכמ.

Dr. Wołkowyski
צעגיעלניאנא 4
פרי־הער (צעגיעלניאנא 36)
טעלעפאן 216-90
ספעציאל־ארצט פאר הויט ווענערישע קראנק־הייטען און מענער־שוועכע. אלט־ארט אנאליזע בעהאנדלונג מיט קווארץ־שטראלען.
נעמט אן ביז 9–2, און פון 5–9 אָוונד.
בעזונדער וואַרטע־זאל פאר פרויען.

Dr. A. Mazur
ווסכאדניא 65, טעל. 166-01
נעמט אן פון 10–1.30 און פון 4–6 אָוונד.

Dr. M. GOLDFARB
זאוואדזקא 18, טעל. 115-93
הויט, האר און געשלעכטס־קראנקהייטען

Dr. L. PIKIELNY
UROLOG
ספעציאל־ארצט פאר נירען, בלאז, אורין־קראנקהייטען
Nawrot 8. telefon 219-90
נעמט אן פון 4 – 7 אָוונד

Dr. med.
Józef Szmerłowski
אקושער־גינעקאלאג
Piotrkowska 17 telef. 107-13
נעמט אן פון 3 — 5 און 7 — 8 אָוו.

Dr. med. M. ROZENTAL
אקושער־גינעקאלאג
11־טער ליסטאפאד (קאנסטאנטינער) 19
טעל. 223-34
נעהמט אן פון 4 א זייגער נאכמיטאג ביז 6 אָוונד און פון 1 ביז 2 נאכמיטאג אין דער הייל־אנשטאלט „פאמאץ", אלעקסאנדראָווסקא 1.

Dr. Niewiażski
ספעציאליסט
פאר סיפיליס, טריפער און מענער־שוועכע
בעהאנדלונג מיט קווארץ־שטראהלען
און עלעקטרא־טעראפיע אנאליזען.
פאר דאמען ספעציעלער וואַרטע־זאל.
אנדזשעיא 5 טעל. 159-40
נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה, און פון 5–9 אָוו.
זונטאג פון 9 ביז 1 א זייגער נאכמיטאג.

Dr. med.
A. S. Tenenbaum
אינערליכע קראנקהייטען
האט זיך איבערגעטראגען
פיעטריקאווער 109
טעלעפאן 220-25

Dr. med.
G. Gersztajn
ספעציאל־ארצט פאר אויגען־קראנקהייטען
Traugutta 12 טראוגוטא
Telefon 175-10
נעמט אן פון 11 ביז 1 און פון 7 ביז 8 אָוונד.

Dr. med.
A. Szpryngier
אקושעריע און פרויען־קראנקהייטען.
נעמט אן אין לעטשניצע „צענטראלנא" פיעטריק. 62
פון 3–4 און אין דער היים קילינסקיעגא 30
פון 5–7 נאכמ. טעל. 222.27

Dr. med. **M. Heller**
ספעציאליסט פאר הויט־ און ווענערישע קראנקהייטען און מענער־שוואכע
נאוורא'ט 2, טעל. 179-89
נעמט פאן ביז 10 פריה, און פון 4—8 אָוונד
פאר פרויען פון 4—6 נאכמ.
אונבעמיטעלטע — לעטשניצע פרייזען.

לאָדזשער טאָגעבלאַט

דער רעדאַקטאָר נעמט-אָן פון 6 ביז 7 אין אָוונט
נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אַדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skz. poczt. 16
טעלעפאָנען: רעדאַקציע 160-57, אַדמיניסטראַציע 100-47.

מעשה ראדאם

...אין די אונטערזוכונגען, וואָס זענען גע... געוואָרען די דירעקטאָרען פון ...יאַ", האָבען די מיניסטאָרען סקלאַד... ...אווסקי און טשערווינסקי ערקלערט, אַז ...די פּאַראַגראַף 20 פון דער וואַהל־אָר... ...דנונג צו די יודישע קהלות איז אויס... ...ליך געוועגדעט נאָר געגען די יודי... ...שע קאָמוניסטען. דער מיניסטער טשער... ...ווינסקי האָט דערביי מוסיף געווען, אַז ...די רעגירונג האַלט פאַר שעדליך פאַר ...די מלוכה און פאַר דער יודישער קהלה, ...אַז אויפ'ן געביט פון דער רעליגיע זאָל ...אָנקומען דער פּאָליטישער מאָמענט, ...און די רעגירונג האַלט נישט פאַר גע... ...ווינשען, אַז די יודישע קהלות זאָלען ...פעראַנדעלט ווערען אין פּאָליטיזירענדע ...אַנשטאַלטען.

...אויך זעהט אויס דער יסוד פון פּאַראַ... ...גראַף 20. ווי מיר זעהען, איז דער דאָ... ...זיגער פּאַראַגראַף אַ גאַנץ געראַטענער. ...די קאָמוניסטען, וואָס פּרובירען דעם ...שוק מיט דער רעליגיע — האָבען ...זיכער נישט וואָס צו טון אין די יו... ...דישע קהלות, וואָס זענען לויט זייער ...עסענץ אַנטי־רעליגיעזע קערפּערשאַפטען. ...די מעשה איז אָבער די, אַז די יודישע ...קאָמוניסטען זוכען זיך בכלל נישט אין אַ ...פאַרשטעלונג געגען די קאָמוניסטען. וואָ... ...ס עס האָט קיינמאָל נישט געדראָהט, ...און עס וועט וואַהרשיינליך אויך אין דער ...צוקונפט נישט דראָהען די סכנה, אַז די ...קאָמוניסטען זאָלען פערכאַפּען די מאַכט ...אין די יודישע קהלות. מיר האָבען שוין ...אין דעם אָרט אָנגעוויזען, אַז אַרום און ...אַרום קאָנען זיך אין גאַנץ פּוילען געפינען ...אַ פּאָר פון עטליכע הונדערט יודישע ...קאָמוניסטען עלטערע פון 25 יאָהר, ד.ה. ...אַזעלכע, וואָס האָבען וואַהל־רעכט צו ...דער קהלה. אַלע איבעריגע יודישע קאָמו... ...ניסטען זענען ס'רוב יוגענדליכע און דער... ...צו אויך אַ גרויסער טייל מיידלעך. ...דאָס האָבען נישט קיין וואַהל־רעכט. מיר ...האָבען אויך אָנגעוויזען, אַז דער ...פּאַראַגראַף 20 איז פּראַקטיש נישט גע... ...ריכטעט געגען די קאָמוניסטען, נאָר גע... ...געגען יודישע נאַציאָנאַלע און פּראָ... ...גרעסיווע גרופּירונגען, וועלכע געפינען ...זיך אין קריגס־צושטאַנד מיט דער אגודה. ...מיר האָבען דאַן זעהר שטאַרק אונטער... ...געשטראָכען, אַז אַזאַ געפעהרליכע כלי... ...איז אין די הענד פון אַ גרויסע רעאַקציאָ... ...נערער קאַמאָריקע מוז דערפיהרען צו די ...ווילדע א. אַ. טערליבע קאַמפען אין דער ...קהלה און אפילו צו אַ שפּאַלטונג.

...און ווי מיר זעהען, איז אונזער שרעק

פערזעהנליכט געוואָרען — פיל פרוהער און אין אַ פיל גרעסערער מאָס, ווי מ'האָט געמיינט.

די פערבערייטונגען צו די וואַהלען אין לאָדזשער קהלה אויף אַ שרעקליכען אופן, צו וואָס עס קאָן דערפיהרען דער פּאַראַגראַף 14 און די הענד פון די סטאַראָסטעס און דער פּאַראַגראַף 20 אין די הענד פון דער אגודה. די סטאַראָסטעס בעזייטיגען פון די וואַהל־קאָמיסיעס יעדען איינעם, וואָס איז זיי נישט סימפּאַטיש און די קאָמיסיע ווידער שטרייכט יעדען איינעם, וואָס איז אידר נישט סימפּאַטיש פון דער וועהלער־ליסטע. דער פאַל וואָס איז פאָר־געקומען אין ראדאָם פערדינט, אַז מען זאָל אויף איהם ווענדען די אויפמערק־זאַמקייט. וואָס איז דען דאָרט פאָרגע־קומען? זיבען יאָהר איז דאָרט ה' פּרענ־קעל געווען ראש־הקהל, און ער איז גע־ווען כשר. ביי די איצטיגע וואַהלען האָט זיך אָבער די וואַהל־קאָמיסיע פּלוצלינג אַרומגעזעהען, אַז פּרענקעל איז אַ „פושע ישראל" און אָנגעווענדעט געגען איהם דעם פּאַראַגראַף 20. די מיטגלידער פון דער וואַהל־קאָמיסיע זענען גראַד, וואָס צ'אמת, נישט קיין אגודה'ניקעס, נאָר סתם אַזוי מענשען, וואָס האָבען פער־זענליכע חשבונות מיט פּרענקעל'ן. ביי נאָרמאַלע בעדינגונגען, ד. ה. אַזעלכע, וואָס עס עקזיסטירען אין דער גאַנצער ציוויליזירטער וועלט, וואָלטען די דאָזיגע לייט געמוזט פיהרען מיט פּרענקעלען אַ וואַהל־קאַמף, און דער יודישער וועהלער־וואָלט זיך אַרויסגעזאָגט פאַר דעם אָדער פאַר יענעם צד. אָבער צו וואָס איז דאָ אויף דער וועלט אַ פּאַראַגראַף 20. די־מעהרהייט פון דער וואַהל־קאָמיסיע האָט פשוט גענומען און אויסגעשטראָכען פּרענקלען פון דער וועהלער־רשימה. האָט אויף איהם אַפּעלירט פאַליטיש. אַפילו די אגודה האָט אויך נישט געשטימט פאַר דעם פאָרשלאַג. אַזוי גרויסע־ריגע מיג אין ציניש איז ער געווען. צוליב בערזענליכע מחלוקות האָט מען צוגענו־מען די וואַהל־רעכט פון אַ ייד, וואָס איז 7 יאָהר געשטאַנען בראש פון דער יודי־שער קהלה. דאָס זענען זאַכען, וואָס דער־מאָנען די שוואַרצסטע צייטען פון מי־טעלאַלטער מיט זיין חרם, זאַכען וואָס וואָלטען נישט געווען מעגליך, ווען די רעגירונג וואָלט נישט געגעבען דער אגודה די שעהנע מתנה און דער גע־שטאַלט פון פּאַראַגראַף 20.

ד"ר וו. בערקעלהאַמער.

יודישע נייעס

רוסישע דראָהען אַרויסצו־טרייבען יודען פון באַרשע!

טשערנאָוויץ (יט"א) פון באַרשע זענען אָנגעקומען אַהער ידיעות, אַז אין די לעצטע טעג האָבען זיך בעווי־זען אויף די הייזער פון שטאָט פּלאַ־קאַטען, אין וועלכע די יודען ווערען אויפגעפאָדערט, וואָס גיכער צו פער־לאָזען באַרשע. אויב נישט — ווערט גע־זאָגט אין די פּלאַקאַטען — וועט מען די יודען אַרויסטרייבען מיט געוואַלד. די יודען פון באַרשע לעבען אין גרויס פּחד. די מאַכט האָט פּעראָרדענט אַ שטרענגע אויספאָרשונג.

קעניג קאַרל פון רומעניע שיקט א בעגריסונגס-טעלעגראַמע צו יודישע אַרטיסטען

טשערנאָוויץ. (יט"א) קעניג קאַרל פון רומעניע האָט אַרויסגעשיקט א בעגריסונגס-דעפּעשע צו דעם דירעק־טאָר פון יודישען טעאַטער אין טשערנאָוויץ ה' משה רייש. די טעלעגראַמע האָט דער קעניג געשיקט אין צוזאַמענהאַנג מיט א פערזאַמלונג פון יודישע אַרטיסטען, וועלכע איז פאָרגעקומען אין טשערנאָוויץ.

געשטאָרבען צוויי זקנות פון איבער הונדערט יאָהר

סאָסנאָוויץ (יט"א) דאָ איז גע־שטאָרבען אין עלטער פון 108 יאָהר די פרוי רייזעל גלידא. אויפ'ן צווייטען טאָג איז געשטאָרבען איהרע א לאַנג־יעהריגע פריינדין טויבע נאָזעוויטש אין עלטער פון 101 יאָהר.

געשטאָרבען יודיש-אַמעריקא־נער טעאַטער-אונטערנעהמער דזשאָזעף לעבלאַנג

ניו-יאָרק (יט"א) אין עלטער פון 52 יאָהר איז דאָ געשטאָרבען דער בעקאַנטער יודישער טעאַטער-אונטער־נעהמער דזשאָזעף לעבלאַנג. דער פער־שטאָרבענער איז געווען איינער פון די גרעסטע טעאַטער-אונטערנעהמער אין די פעראייניגטע שטאַטען אין א רייהע שטעט האָט ער געהאַט זיינע אייגענע טעאַטער-בנינים. לעבלאַנג איז געווען זעהר אַקטיוו אין די יודישע פילאַנ־טראָפּישע אינסטיטוציעס און האָט גע־שפּענדעט בעדייטענדע געלד-סומען ספּעציעל אויף יודישע ערציהונגס-צוועקען.

„מאַסאַריק און דאָס יודענטום"

פּראַג (י. ט. א.) איינגיכען ערשיינט אין א פּראַגער פערלאַג א זאַמעלבוך א. נ. „מאַסאַריק און דאָס יודענטום". אין דעם זאַמעלבוך וועלען זיין פער־טרעטען א רייהע יודישע און נישט-יו־דישע פריינד פון פּראָפ. מאַסאַריק.

די אויסערגעוועהנליכע סיים=סעסיע

„גאַזעטאַ וואַרשאַווסקאַ" געפינט א חטא אינ'ם דעקרעט וועגען צונויפרופען די סעסיע. — „ראַבאָטניק" געגען דער באַהן-הלואה

אַנ'אַלגעמיינער כלל. דאָ, וואו מען וויל דוקא געפינען חטאים געפינט מען זיי. ביי צדיקים איז עס גערעכט געוואָרען, אַ פּשט אַ שוין בין נישט קיין הונדערט־פּראָצענטיגע צדיקים.

די פּראָמע ענדעקישע פּרעסע וועסט מיטשעטיג נאָך דעם היינט דער גאַנצן כלל איז דאָלט אַ'ך און איין זיך חטאים אוין אונזער רעגירונג.

אין אין נאָך זוכט געפינט מען. דאָס מאָל די „גאַזעטאַ וואַרשאַווסקאַ" איצט געפינען אַ שפּאַנגעל־נייעם חטא אין מאַכן נישט בלויז אויף דער רעגירונג, נאָר אויפ'ן פּרעזידענט אַליין. די צייטונג ווייזט אָן, אַז דער דעקרעט, וואָס דער פּרעזידענט האָט אַרויסגעגעבען וועגען צונויפרופען אויף דאָנערשטאָג אַ סיים־סעסיע, זונדיגט זעהר שטאַרק געגען דער איצטיגער קאָנסטיטוציע. די צייטונג ציטירט, געמליך, אויפמערקזאַם, אַז אינ'ם דעקרעט ווערט אָנגעוויזען, אַז די סעסיע ווערט צונויפגערופען, כדי צו ערלעדיגען די פראַנצויזישע באַהן־הלואה.

„דאָס איז אַ נייעס — טייטשט אויס די צייטונג איהרע לעזער — די בין־איצ־טיגע דעקרעטען וועגען צונויפרופען די סעסיעס פון סיים און סענאַט האָבען נאָר בעשטימט דעם טערמין פון דער סעסיע, און אויפגעזען דעקרעט איז אָבער אויך אָנגעוויזען דער ענין, וואָס דאַרף בעהאַנדעלט ווערען אויף דער סעסיע. די קאָנסטיטוציע, וואָס איז נאָך ביז איצט פערפליכטענד גוט נישט היינט פּרעזי־דענט קיין שום בעפאָלמעכטיגונג בנוגע די ענינים, וואָס זאָלען געשטעלט ווערען אויף דער טאָגעס־אָרדנונג. דאַגעגען געפינט זיך אָבער אַ פּונקט אין קאָנסטיטוציע־פּראָיעקט פון ב.ב., וועלכער שטעלט פעסט, אַז דער פּרעזידענט קאָן צונויפ־רופען דעם סיים אויף אַן אויסערגעוועהנ־ליכער סעסיע, כדי צו בעטראַכטען די ענינים, וואָס זענען אָנגעגעבען אין דעק־רעט וועגען צונויפרופען די סעסיע.

עס איז קלאָר — פיהרט אויס די צייטונג — אַז דער אינהאַלט פון דעקרעט איז רעדאַגירט געוואָרען לויט דעם דער־מאָנטען אַרטיקעל פון ב.ב.־פּראָיעקט. אָבער דער דאָזיגער פּראָיעקט איז דאָך נאָך לעת־עתה נישט די קאָנסטיטוציע".

און דער ענדעקישער אָרגאַן איז מבטיח, אַז אויף דער ערשטער זיצונג פון סיים וועט דער דאָזיגער ענין גאַנץ גענוי בעלויכטען ווערען.

דער צווייטער ראש־המדברים פון דער אָפּאָזיציע, דער „ראַבאָטניק", האָט געווידמעט פערעפענטליכט אַן אַרטיקעל וועגען דער באַהן־הלואה:

„די רעגירונג — שרייבט די צייטונג — איילט זיך צו מיט אַן אויסערגעוועהנ־ליכער גיכקייט צו רעאַליזירען די אַזוי־גערופענע באַהן־הלואה. שבת נאָכמיטאָג איז אָנגעקומען די ידיעה וועגען דעם, אַז די אונטערהאַנדלונגען וועגען דער הלואה האָבען זיך אין פּאַריז פערענדיגט מיט ערפאָלג, און אָוונט פון זעלבען טאָג איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון מיניסטאָרען־ראַט, וועלכער האָט צוגעגרייט דעם פּראָיעקט פון דער קאָנצעסיע. זונטאָג פריה האָבען די מאַרשאַלקעס פון סיים און סענאַט דערהאַלטען די דעקרעטען וועגען צונויפרופען דעם פּאַרלאַמענט אויף אַן אויסערגעוועהנליכער סעסיע, וועלכע איז בעשטימט געוואָרען אויף דאָ־נערשטאָג. דאָס איז ווירקליך אַן אויסער־געוועהנליכע איילעניש. און לויט די הת־נהגות פון מאַרשאַלעק שוויטאַלסקי קאָן מען רעכענען אויף געווים, אַז דער אוס־מאַוו וועט אַדורכגעפאָרעט ווערען און משך פון אַ צוויי־דריי זיצונגען אָהן אַ דיסקוסיע אין דער קאָמיסיע און אויפ'ן פּלענום פון סיים.

אָבער דער ענין פון דער דאָזיגער הלואה — שרייבט ווייטער די צייטונג — פאָדערט אַ גענויע בעטראַכטונג פון די דאָקומענטען, וואָס די רעגירונג האָט ביז איצט פערעפענטליכט, קאָן מען אַרויס־דרינגען, אַז דער נאָמען „הלואה" פּאַסט זיך נישט אינגאַנצען צו צו דער דאָזי־גער טראַנזאַקציע, וואָרום עס האַנדעלט זיך אין ערטיילען אַ פראַנצויזישע גע־זעלשאַפט אַ קאָנצעסיע אויף צו בויען און צו עקספּלואַטירען די באַהן־ליניע „שלעזיען—גדיניא". דאָס זייט־אָרט פון דער געזעלשאַפט איז אין פּאַריז, פון דאַנען וואָלט מען דאָך בעדאַרפט פערשטעהן, אַז די דאָזיגע געזעלשאַפט איז אונטער־געוואָרפען די פראַנצויזישע געזעצען. די געזעלשאַפט וועט זיך ערשט בעמיהען וועגען דער הלואה אויף צו בויען די באַהן. די פּוילישע מלוכה גיט דער גע־זעלשאַפט אַ ריוח־פּרעזענטגענדע קאָנ־צעסיע און דערצו מוז זי נאָך גאַראַנטי־רען די אָבליגאַציעס פון דער הלואה, און זי איז ערוב פאַר'ן געלד מיט'ן גאַנצען פערמעגען פון דער מלוכה. די עמיסיע פון די אָבליגאַציעס וועט פאָרקומען בהדרגה".

צום סוף קומט די צייטונג צום אויס־פיהר, אַז „אויבען איז זיכער: די אַזוי גערופענע הלואה אָדער די באַהן־קאָנצעס־סיע איז אָפּגעשלאָסען געוואָרען אויף זעהר שווערע בעדינגונגען פאַר פּוילען".

אַלע מענשען וועלען פליהען, מיר וועלען אָבער פערלירען דער־פאַר די פּיס

עס איז שוין אַ לאַנג פעסט געשטעלטע זאַך, אַז דער אומגעהויערער פּראָגרעס פון דער טעכנישער ציוויליזאַציע האָט אויך זיינע שאָטען־זייטען.

די מאַשין, די מעכאַנישע ערפינדונג פון דער מעכאַניק, האָבען גאַנץ בעשטימט פיל ביינגעטראָגען פאַר דעם וואוקס פון דער ציוויליזאַציע, אָבער צו דערזעלבער צייט פערשאַפען זיי אויך נישט ווייניג צרות, אַרויסשטויסענדיג און מאַכענדיג איבעריג די מענשליכע אַרבייט.

דאָס ברענגט צו דער פערגרעסערונג פון דער אַרבייטסלאָזיגקייט און דער פערשאַרפונג פון דער מענשליכער נויט.

מעגליך, אַז מיט דער צייט, אין דער גליקליכער צוקונפט־אָרדנונג, וועט דער טעכנישער פּראָגרעס זיין נאָר אַ ברכה פאַר דער מענשהייט, מען וועט דאַרפען אַפּגעבען ווייניגער צייט צו בעזאָרגען די מאַטעריעלע הצטרכות, און מען וועט קענען זיך מעהר ווידמען דער קולטיווי־רונג פון גייסט. דערווייל אָבער ברענגט אונז דער טעכנישער פּראָגרעס נאָך גע־נוג צרות און ווייט נישט שטענדיג גלי־גרעסערט ער דעם גליק פון די מענ־שען.

אַט, למשל, האָט אונז געפערעהט די גרויסע דערגרייכונגען פון דער אַוויאַ־ציע־טעכניק. עס איז דער שטאָלץ פון אונזער צייט, וואָס מיר קאָנען זיך טראַ־גען מיט בליץ־שנעלקייט אונטער'ן הימעל אויף די שטאָלענע פליגלען פון די אַעראָפּלאַנען.

אָבער אויסערדעם, וואָס אונזער פרייד מיט דעם פּראָגרעס פון דער לופט־פליהע־ריי ווערט פערמינערט דורך דער פערס־פּעקטיווע פון קומענדיגען לופט־קריג, ווען די שטאָלענע פויגלען וועלען זיך פער־וואַנדלען אין דער געפעהרליכסטער צו־שטערענדער קראַפט פון אונזער נאַנצער ציוויליזאַציע, קומט נאָך דער ענגלישער פּראָפעסאָר, מר. הענרי מאַק־מאַהאָן מיט דער שוואַרצער נביאה, אַז אַ דאַנק דער ענטוויקלונג פון דער לופט־פליהעריי וועלען מיר פערלירען אונזערע פיס.

אויף דער פערזאַמלונג פון דער לאָנ־דאָנער געזעלשאַפט פון פעדיקורען האָט דער דערמאָנטער פּראָפעסאָר ערקלערט, אַז אין דעם מאָמענט, ווען מיר אַלע וועלען אָנהויבען פליהען, וועלען ביי אונז אַטראָפירט ווערען די פיס.

און די דאָזיגע מיינונג האָט אונטער־שטיצט דער בעריהמטער ענגלישער כי־רורג נאָרמאַן לאָק, וועלכער האָט אָנגע־וויזען, אַז אַ דאַנק די איצטיגע בעדינ־גונגען פון דער ציוויליזאַציע דעגענערי־רען די פיס ביים מענשען.

מען דאַרף נישט זיין קיין פאַכמאַן־אַרטאָפּעד, כדי איינצוזעהען, אַז די פער־שפּרייטונג פון די מאָדערנע פערקעהרס־מיטלען ווירקען אָפּשוואַכענד אויף די פיס. יעדער איינער, וועלכער האָט גע־זעהען אויפדרייבען זיך אַ חולה, וואָס האָט געצוואונגענערהייט פערבראַכט אַ לענגע־רע צייט אין בעט, האָט בעמערקט, ווי שווער בעוועגט קוים די פיס. עס איז דערום נישט מעהר, ווי נאַטירליך, אַז די וועל־כע מאַסען קיין שריט נישט צו פוס און בענוצען זיך בלויז מיט'ן אויטאָמאָביל, ווערט ביי זיי אָפּגעשוואַכט בהדרגה די מוסקול־קראַפט פון די פיס. אויב עס וועט, אַלזאָ, קומען אַ צייט, אַז יעדער איינער וועט זיך בענוצען מיט אַנ'אַעראָ־פּלאַן, איז ווירקליך נישט אויסגעשלאָ־סען, אַז אונזערע פיס וועלען אָפּגע־שוואַכט ווערען. אָבער עס גלויבט זיך פאָרט נישט, אַז עס זאָל קומען אַזוי־ווייט, ווי עס זאָגען אונז נבואר די פאַך־לייט, אָרטאָפּעדען. יעדענפאַלס, פאַר אונז זייער דור, ביז דער אַעראָפּלאַן וועט ווע־רען אַנ'אומגעניגס־אַרטיקעל פאַר יעט־ווערען איינעם, איז דאָס פּראָבלעם נאָך נישט אַזוי ערנסט. און די קומענדיגע גע־דורות וועלען זיך קאָנען ראַטעווען דורך דעם, וואָס זיי וועלען זיך אָפּגעבען מעהר מיט פוטבאָל־ספּאָרט און וועלען אַזוי אַרום בעשיצען זיך געגען דער געפאַהר פון פוס־אַטראָפיע...

א. ב.

ענגלענדער זוכען דעם קעניג-פּאַלאַץ אין יריחו?

לאָנדאָן. (יטא) ווי עס ווערט מיט־געטיילט, איז דער ענגלישער אַרכעאָלאָ־גישער עקספּעדיציע אין יריחו, בראש פון וועלכער עס שטעהט דער ענגלישער אַרכעאָלאָג פּראָפ. גאַרסטענג, געלונגען צו ענטדעקען די חורבות פון קעניג־פּאַ־לאַץ אין יריחו. די ווייטערע אויסגראַ־בונגען האָט מען, צוליב די שלעכטע ווע־טערען, געמוזט איבעררייסען אויף אַ גע־וויסער צייט.

ערשינען זיבעטער באַנד פון ענציקלאָפּעדיאַ יודאַיקאַ"

בערלין. (יטא) אין „אשכול"־פער־לאַג איז ערשינען דער זיבעטער באַנד פון דער „ענציקלאָפּעדיאַ יודאַאיקאַ" (שעה־רעדאַקטאָרען: ד"ר יעקב קלאַצקין און פּראָפ. איתמר עלבאָגען). דער באַנד איז ...אילוסטרירט און ענטהאַלט אַ־... מ זלאָ־בין, „גבירול" ביז „משה האָס". פון די גרעסערע אַרטיקלען־מאָנאָגראַ־פיען איז בינדערס ווערט צו דערמאָ־נען: אבן־גבירול, געמרא דיע, גאָאָנים, רשב"ג, גזעצע, גאָט, הגדה, הלכה, האַנדעל, האַנדווערק, העברעאיש שפּראַך.

א. צ.

די מעמואַרען פון ערשטען יודישען פּרעמיער=מיניסטער

לואידזשי לוצאַטי, דער איטאַליענישער גלאַדסטאָן

זיין ערשטע ערציהונג האָט דער גרויסער מלוכה־מאַן בעקומען אין א חדר. — שוין אַלס 28־יעריגער יונגערמאַן ווערט ער מיניסטער. — לוצאַטי האָט זיך בעטראַכט אַלס ערשטער יודישער פּרעמיער. — זיין לעבהאַפטיגער אינטערעס פאַר יודישע ענינים.

(ספּעציעל פאַר'ן „לאָדזשער טאָגעבלאַט")
פון דוד קליינהענדלער

...און ערשינען יעצט און איטאַליען ...ערשטער באַנד „מעמואַרען" פון ...בעריהמטען יודישען מלוכה־מאַן, ...עקאָנאָמיסט, און רעליגיאָנס־...לואידזשי לוצאַטי. דער באַנד, ...פון די דריי, וועלכע דאַרפען ער־...נעמט אַרום די צייט־עפּאָכע פון ...יאָהר 1841 ביז דעם יאָהר ...עס איז געפאַלען און איטאַ־...ליבעראַלער קאַבינעט פון מיניס־...האָט זיך ערוואָרבען הויכאַ־...פערדינסטען אין דער „רומאַרציו־...בעוועגונג. צום ראַזנען קאַבי־...אויך געהערט דער יונגער ...וועלכער האָט אין אידם ...פון מיניסטער פאַר האַנ־...אַגרווירטשאַפט. זייענדיג אַלט 28 יאָהר ווערט שוין לוצאַטי'ן אָנ־...דער הויכער מיניסטער־אַמט ...פון איבער 50 יאָהר איז ער ...אונאויפהערליך און געטריי ...וואך פון דער איטאַליענישער ...פון די שוואַכע איטאַליעני־...וועלכע ער האָט, נישט ...מציל געווען פון אַ זיכערער קאַ־... לוצאַטי האָט אָנגעהויבען צו ...זיינע „זכרונות", אַ יאָהר פאַר ...אויפ'ן זומער־אָרט בריגאַטי ...נאָך אַ שווערער לונגען־קראַנק ...וועלכע ער האָט דורכגעמאַכט און ...ביי זיין טויטען עלטער, שוואַך ...זיין אָרגאַניזם.

...שרייבער פון די שורות האָט גע־...די זכיה נאָהענט מיטצואַרבעטען ...לוצאַטי'ן, ביים צונויפזאַמלען ...אָרדענונג דעם גרויסען מאַטעריאַל ...שריפטען און מאַנוסקריפּטען, ...ערשטען באַנד פון זיינע ווייטע־...ווערק. לוצאַטי, נישט קוקענ־...זיין שוואַכען געזונד־צושטאַנד, ...אויפגעשטעלט זעהר פריה און אַר־...אונאויפהערליך. פון גאַנץ אי־...און פון די פערשידענסטע לענ־...דער וועלט פלעגען אָנקומען ...בלויז דאָס ערלעדיגען די קאָ־...ספּאָנדענץ איז געווען פאַר איהם אַ ...אַנשטרענגונג.

...לעבטע אויפגאַבע דערום האָ־...זיינע נאָהנטע פריינד און

פאַמיליע איהם צוצורעדען צו שרייבען זיינע „מעמואַרען". לוצאַטי האָט עס גע־האַלטען פאַר אַ זאַך פון צווייטער בע־דייטונג. ער האָט קודם כל געוואָלט אַרויסגעבען, אין געמיינזאַמער אויסגאַ־בע, אַלע זיינע וויסענשאַפטליכע ווערק, וועלכע האָבען אַרומגענומען די פערשי־דענסטע צווייגען פון מענשליכען גע־דאַנק: עקאָנאָמיק, רעליגיע, פעלקער־פּסיכאָלאָגיע, פינאַנץ־וועזען, פּאָעזיע, מיסטיק א.א.וו. ווען אָבער לוצאַטי האָט שוין בעשלאָסען צו שרייבען „מעמואַ־רען" האָט ער געהאַט חשש נאָר די איינ־ציגע זאָרג: ער זאָל נאָך קאָנען דורכ־פיהרען די אונטערגענומענע אויפגאַבע, דער מלאך־המות זאָל עס נישט איבער־רייסען אין מיטען.

דאָס איז געווען ביז די לעצטע טעג פון זיין לעבען, זיין איינציגע גרויסע שרעק. ווען ער האָט מיט אַ צוויי־דריי טעג פאַר זיין טויט אויפגענומען אין מיין אַנוועזענהייט דעם בעקאַנטען יודיש־אַמע־ריקאַנער פּובליציסט, הערמאַן בערנ־שטיין, האָט ער צו איהם געזאָגט: „איך שרייב יעצט מיינע „מעמואַרען", ווער ווייס אָבער צי איך וועל שוין קאָנען זיי פערענדיגען" און ווענדענדיג זיך חאָן צו אונז האָט ער צוגעגעבען: „צי האָט אידר נישט דעם איינדרוק, דאָס עס זע־נען מיינע געצעהלטע טעג?"...

און באמת, אין אַ פּאָר טעג אַרום, דעם 28. מערץ 1928 איז לוצאַטי, דער איינ־ציגער יודישער פּרעמיער־מיניסטער אין איטאַליען, געשטאָרבען.

כדי אַרויסצוגעבען זיינע מעמואַרען, איבערגעבליבענע בריף און שריפטען, האָט זיך געשאַפען אַ ספּעציעלער קאָ־מיטעט אונטער'ן פאָרזיץ פון איטאַליענס גרויסען פּאַטריאָט און לוצאַטי'ס איבער־געגעבענסטער פריינד, גען. פ־עכיער

באַלאַ באַסעללי.

אין ערשיינענעם ערשטען באַנד „מע־מואַרען" געפינען מיר אויך זעהר פיל אינטערעסאַנטע יודישע מאָמענטען. לו־צאַטי איז געווען שטאָלץ מיט זיין יודי־שער אָפּשטאַמונג. כאָטש אין רעליגיעזע פראַגען איז ער, דער פאָרשער פון אַלע רעליגיעזע אַנשויאונגען, געווען גענייגט צו אַ פאָרם פון פּאַנטעאיזמוס.

„איך פיהל מיך אַ ייד, ווען מען פער־פאָלגט מיינע ברידער" — פלעגט ער אָפט זאָגען, אפילו ווען ער האָט זיך גע־פונען אויפ'ן קעניגליכען הויף. איינמאָל, ווען איך האָב גערעדט מיט לוצאַטי'ן וועגען דיזראַעלי'ן, דעם לאָרד ביקאָנספילד, האָט ער מיר געמאַכט אויפמערקזאַם, דאָס באמת איז נאָר ער אַליין, לוצאַטי, געווען דער איינציגער יודישער פּרעמ־מיער, און דערצו אין אַ קאַטוילישער מלוכה, ווייל דיזראַעלי און סאָנינאָ האָבען זיך גע'שמד'ט נאָך אַלס קינדער.

לוצאַטי איז געבוירען געוואָרען אין ווענעציאַנער „געטאָ". מיט גרויס עהר־פורכט רעדט ער וועגען זיין מוטער, ענ־ריעטאַ מערעסכי, וועלכע האָט איהם גע־געבען אַ שטרענג יודישע ערציהונג. „די ליבע צו מיין מוטער — שרייבט ער — בעהערשט מיין גאַנץ וועזען, זי וועבט זיך ווי אַ רויטער פאָדעם דורך מיין גאַנץ לעבען". אַ פרומער ייד איז אויך געווען זיין פאָטער, מאַרקאָ לוצאַטי. ער פלעגט, און די פרייטיג שעה'ן, אָפט לערנען און צולטען ווענעציאַנער בית־המדרש.

לוצאַטי'ס פערמעגליכע עלטערן האָ־בען אידם אָפּגעגעבען צו אַ פּריוואַטען לעהרער אהרן אנקאָניאַ, וואו ער האָט פלייסיג געלערנט די יודישע למודים. ער האָט געהאַט אַ זעלטענעם אויסערגעוועהנ־ליכען זכרון. ווען לוצאַטי, דער אַכציג־יעהריגער שטאַטסמאַן, האָט געשריבען זיין בעגריסונגס־בריף צו דער ערעפנונג פון דער העברעאישער אוניווערזיטעט אין ירושלים, האָט ער דעם בריף פער־ענדיגט מיט די ווערטער: בית יעקב לכו ונלכה — אין העברעאישען טעקסט.

לוצאַטי דערמאָנט אין זיינע „מעמואַ־רען" דאָס נאָכדעם, ווי ער האָט אויפגע־הערט צו געהן אין חדר פון אהרן אנקאָ־נאַ, האָבען זיינע עלטערן צו אידם צוגע־נומען אַ לעהרער צו לערנען תנ"ך. דאָס איז געווען משה סאָווע, אַ מחבר פון איי־ניגע ווערק, אַ זעהר גייסטרייכע יודישע פערזענליכקייט. מיט איהם איז לוצאַטי פערבליבען אין שריפטליכע בעציהונגען אפילו נאָכדעם, ווי ער האָט שוין לאַנגע הויבען גענומען אַנ'אַקטיווען אנטייל אין פּאָליטישען לעבען.

פון לוצאַטי'ס יוגענדליכע יאָהרען דערוואונסען מיר זיך פון די „מעמואַרען" אַ שעהנעם עפּיזאָד: ער דערצעהלט, דאָס איינמאָל, שפּאַצירענדיג דורך די שמאָלע גאַסען פון ווענעדיג, האָט איהם פערהאַל־טען זיינס אַ שול־חבר און האָט אָנגעהוי־בען חוזק מאַכען פון יודען. לוצאַטי האָט געפּרובט אויפ'ן גוטען אופן אידם איבער־צייגען און געבעטען אויפהערען צו שפּאָ־טען. „ווען מיינע גוטע רייד האָבען נישט געהאָלפען — שרייבט ער — האָב איך אידם מיט'ן קוילען פּח אויפגעהויבען און אַרייַנגעוואָרפען אין וואַסער. זעהענ־דיג אָבער, אַז ער קאָן נישט שווימען און הויבט אָן צו טרינקען, האָב איך שנעל אַריינגעשפּרונגען אין קאַנאַל און איהם אַרויסגעראַטעוועט".

ביז'ן עלטער פון 16 יאָהר פלעגט לו־צאַטי געהן אין טעמפּעל אַריין מיט זיין פאָטער און האָט געדאַוונט מיט גרויס כוונה. אין איינינגע יאָהר אַרום האָט ער אויפגעהערט צו פאַסטען יום־כפור און דאָס האָט זעהר בעטריבט זיין געוויסען.

„איך האָב נישט געהאַט דעם מוט — שרייבט לוצאַטי — צו דערצעהלען עס מיין מוטער. דער טאָג איז געווען אַ ווונ־דער־פונקט אין מיין לעבען. איך האָב אָנגעהויבען קריטיש צו בעטראַכטען די גערשידענע פאָרשריפטען פון מיין רעלי־גיע. איך האָב זיך אָפּגעגעבען איינגאַנ־צען צו פילאָזאָפישע פאָרשונגען".

ווען לוצאַטי טרעט אַריין אין פּאַדווער אוניווערזיטעט און קומט אַריין אין אַ נייער סביבה, הערט ער אויף צו גיין אין טעמפּעל. ער פערלירט אָבער נישט דעם אינטערעס פאַר יודישע ענינים און פּראָבלעמען. אַ לאַנגע, אינטערעסאַנטע קאָרעספּאָנדענץ וועגען יודענטום און זיי־נע פילאָזאָפישע יסודות פיהרט דאַן לו־צאַטי מיט אַ גאַנצער רייהע בעריהמטע פּערזענליכקייטען, יודען און קריסטען. בעזונדערס גייסטרייך איז זיין בריף־אויסטויש מיט'ן געלערנטען עליא לאַ־טעס, וועלכער האָט זיך שפּעטער קונה־שם געווען אַלס איינער פון די גרעסטע פאָרשער פון דער עטרוסקען־שפּראַך און געשיכטע.

רעליגיעזע פראַגען האָבען נישט אויפ־געהערט צו אינטערעסירען לוצאַטי'ן אפילו ווען ער האָט שוין פערנומען די העכסטע און פערצנטוואָרטליכסטע פּאָס־טענס אין איטאַליען. אויף אַ בוך, וואָס ד'אַנונציאָ האָט געשענקט לוצאַטי'ן האָט ער אָנגעשריבען די פאָלגענדע ווידמונג: „לוצאַטי'ן, דעם נביא פון דער עקאָנאָמיק, וואָס האָט בעהויכט מיט זיין גייסט די קראַפט פון געלד...".

לוצאַטי האָט געפיהרט אַ לאַנגע פּאָלע־מיק מיט ערנסט רענאַן, וועלכער האָט בעהויפּטעט, אַז יודען גלויבען נישט אין דער אומשטערבליכקייט פון דער מענש־ליכער נשמה.

שוין אין ערשטען באַנד פון לוצאַטי'ס „מעמואַרען" זעהען מיר וואָס פאַר אַ שעהנע, ערהאַבענע געשטאַלט איז געווען דער „איטאַליענישער גלאַדסטאָן" און ווי יודישע פראַגען, יודישער וועהטאָג און יודישע זעלבסט־געניש פון אמת און גע־רעכטיגקייט האָבען בעגייסטערט זיין לעבען, שוין פון די ערשטע יאָהרען אָן.

(יט"א)

לאָדז — 22 אַפּריל 1931 — זון אויפג. 4.36, זון אונטערג. 6.42
מיטוואָך, ה' אייר תרצ"א — פ' אחרי-קדושים

טאָג-כראָניק

נייע פרייזען פון געבעקס

(ב) פון היינט אָן איז גילטיג דער נייער פרייז אויף ברויט, וואָס קאָסט 80 גר. 2 קילאָ, 1 זל. אַ קילאָ זעמעל.

קאָנגרעס פון נ.פ.ר.

(§) זונטאָג דעם 26, ד.ח. וועט פאָר־קומען אין לאָדז דער אַלפּוילישער קאָנגרעס פון נ.פ.ר. לצוויצע. דער קאָנגרעס וועט זיך פערנעמען מיט פּאָליטישע און ווירטשאַפטליכע פראַגען.

פון לאָדזער האַנדעלס-געריכט

—:0:—

רעגולאַציע פון דער פירמע „קאַראָל ניפּפּע"

(5) דער „פאַבריק פון וואָל־אויסאַר־בייטונגען קאַראָל ניפּפּע" (זאַכאַרניא 59) איז אין מאַי 1930 אָנערקענט געוואָרען אַ „נאַרזאָר" אויף 3 חדשים. דער בילאַנס האָט זיך געשלאָסען מיט 951,868 זל. דער איבערגעוויכט פון די אַקטיווען איבער די פּאַסיווען האָט בעטראָפען העכער 400.000 זל. דער סחורה־לאַגער איז געווען גרויס, נאָר ס'איז געווען שווער צו רעאַליזירען. צוליב דער שווערער פינאַנציעלער לאַגע, האָט די פירמע „קאַראָל ניפּפּע" געבעטען אַ'ן ערלויבניש צו רעגולירען איהרע חובות אויף 70 פּראָצענט. דאָס געריכט האָט די ביז־ [illegible] בעריקזיכ־טיגט. אויף אַ פערזאַמלונג פון די קרע־דיטאָרען האָבען 17 קרעדיטאָרען, וואָס רעפּרעזענטירען אַ קאַפּיטאַל פון 142,269 זל. זיך אַרויסגעזאָגט פאַר די פאָרגעשלאָגענע בעדינגונגען. די איבריגע קרעדי־טאָרען זענען צו דער פערזאַמלונג נישט געקומען. די אַלגעמיינע פערפּליכטונגען פון דער פירמע בעטרעפען 188,399 זל. דאָס געריכט האָט געכטען בעשטע־טיגט דעם רעגולאַציע-אַפּמאַך.

• • •

די באַנקראָטירטע פירמע „נחמן־דוד סאַוויצקי (ליפּאָווא 31), האָט פאָרגע־לעגט די קרעדיטאָרען צו רעגולירען אויף 10 פּראָצענט, בעצאָהלט אין 2 יעהרליכע ראַטעס. פאַרן אָפּמאַך האָט זיך אַרוים־געזאָגט 10 קרעדיטאָרען פון 258,623 זל. געגען זענען געווען 3 קרעדיטאָרען פון 6221 זל. אין דער אָפּשטימונג האָבען זיך נישט בעטייליגט 3 קרעדיטאָרען, וואָס ראָפּען פּרעטענזיעס אויף 78284 זל.

לויט דער רעציזיע פון ריכטער־קאָמי־סאַר איז בעשלאָסען געוואָרען דעם אָפּ־מאַך פאָרצושטעלען דעם געריכט צו בע־שטעטיגען. אינצווישען איז אין געריכט אָנגעקומען אַ'ן אָפּאָזיציע פון דער פירמע שמ. פערטיג" און פון לעאָן לאַסט (דייטשלאַנד), וועלכע פאָדערן די רעגו־לאַציע נישט צו בעשטעטיגען, ווײַל אין דער אָפּשטימונג פון אָפּמאַך האָט רעַ־צידירט בלויז דער זוהן פון באַנקראָטיר־טען, וועלכער מאָהנט 104,000 מאַרק, געשטיצט אויף אַ'ן אויסצוג פון די האַנ־דעלס־ביכער. אגב הויבט זיך אָן די דאָ־זיגע פּאָזיציע מיט אַ וועקסעל פון 46,000 מאַרק. די אָפּאָזיציאָנערן זאָגען אויך חושד, אַז דער זוהן האָט געהאַנדעלט אין פערשטענדיגונג פון באַנקראָטירטען פאָ־טער.

דאָס געריכט האָט דאָס בעטראַכטען דעם עסק אָפּגעלעגט אויף אַ חודש צײַט, כדי דורך דער צײַט צו אונטערזוכען דעם בילאַנס און דורכפיהרען אַ רביה און אַנ־דערע פאָרמאַליטעטען.

—:0:—

אויסלענדישע אַרבייטער

מוזען רעגיסטרירט ווערען

אַלע אונטערנעמער אין לאָדז דאַר־פען געדענקען, אַז ביז סוף הײַנטיגע וואָך איז צײַט צומעלדען דער שטאָט־סטאַראָסטווע וועגען אויסלענדער בירגער, וואָס זיי בעשעפטיגען אין זייערע פירמעס.

אומזיסטע אימפּונגען פאַר קינדער

(–) איבער די מויערן פון שטאָט איז פונאַנדערגעקלעפּט געוואָרען אַ בעקאַנט־מאַכונג מכח שטעלען פּאָקען קינדער, געבוירענע אין 1930. די אימפּונגען וועלען געמאַכט ווערען אומזיסט. פון 4. ביז'ן 16. מאַי אין די סאַניטאַר-אַמ־טען אויף אַלעקסאַנדער-גאַס 37, פּיראַ־מאָוויטש 10, זשעראָמסקי 4, מאַזאַרנאַ 4, קאָפּערניק 19, פּושעיאַזד 86, וואָול־טשאַנסקאַ 253 און סאָסנאָווא 1.

רעזערוויסטען - איבונגען

(ב) אַ היגן די שוין בעקאַנטע יאָהר־גענג, וואָס וועלען היי־יאָהר געהען אויף מיליטערישע איבונגען, וועלען אויך גערופען ווערען אַנדערע יאָהר־גענג. זיי וועלען בעקומען צוגעשיקט „קאַרטאַ פּאָוואָלאַניצ'ס.

דעם 8. מאַי

אָנהויב פון סעזאָן-אַרבייטען

די עפנטליכע אַרבייטען אין לאָדז וועלען זיך אָנהויבען דעם 8. מאַי. ביז יענער צײַט וועלען רעגיסטרירט ווערען אַלע אַרבייטסלאָזע סעזאָן-אַרבייטער.

פאַרשטעהער פון לאָדזער ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס

וועלען בייוואוינען די שטייער-ליציטאַציעס

(ה) לויט אַ פּעראָרדנונג פון מיניס־טערען־ראַט פון 16. מערץ 1929 איז אי־בערגעוויזען געוואָרען די מאַגיסטראַטען געוויסע פונקציעס פון דער פּאָליציי, צווי־שען אַנד. אויך די פונקציע צו אַסיסטי־רען בײַ שטייער-ליציטאַציעס, וואָס ווע־רען דורכגעפיהרט דורך די פינאַנץ־אַר־נאַגען.

רעכענענדיג זיך מיט'ן פאַקט, אַז בײַ בעצאָהלונגען די שטייער-ליציטאַציעס וואָלט ער געקאָנט דעלעגירען נאָר זײַנע בעאַמטע, און דאָס וואָלט אגב נישט גענוג שפּרעכענד בעשיצט די רעכט פון דער אינטערעסירטע פּערזאָנען, וואָלט דערי־בער געווען אַמבעסטען, אַז די דאָזיגע פונקציע זאָלען איבערנעמען דירעקט די בירגער. דער לאָדזער מאַגיסטראַט האָט זיך דערום געווענדעט צו דער האַנדעלס־קאַמער מיט אַ'ן אָנפראַגע, צי זי וואָלט מסכים געווען צו בעשטימען אַ געוויסע צאָהל פאַרשטעהער פון די ווירטשאַפט־ליכע ספערען, וועלכע זאָלען זײַן גרייט צו פערטרעטען בײַ די ליציטאַציעס דעם מאַגיסטראַט.

די האַנדעלס־קאַמער האָט זיך שוין פערנומען מיט דעם ענין. זי וועט זיך נאָך פערשטענדיגען מכח דעם מיט די בעזונ־דערע אָרגאַניזאַציעס און געבען דעם מאַגיסטראַט אַ'ן ענטפער.

קאָמוניסטען פאַר'ן אַפּעלאַציע-געריכט אין לאָדז

(§) סוף 1930 האָט דאָס לאָדזער קרייז-געריכט פער'משפט אַ געוויסען לענטשנער און זײַן חבר וויזער צו 2 יאָהר תפיסה פאַר נעהערען צו דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי. דאָס אַפּעלאַציע געריכט. וואָס געפינט זיך איצט אין אונזער שטאָט האָט דעם אורטייל פון דער ערשטער אינסטאַנץ בעשטעטיגט.

דאַגעגען פאַר אַ געוויסען חיים קאָרן וועלכער איז פער'משפּט געוואָרען פאַר פערשפּרייטען קאָמוניסטישע בלעטלעך אויף 4 יאָהר תפיסה איז די שטראָף דורך דער צווייטער אינסטאַנץ פער־קלענערט געוואָרען אויף 3 יאָהר.

פאַר פערשפּרייטען פאַלש געלד 3 יאָהר תפיסה

(§) דער 33-יעהריגער יוזעף ניע־רזשעלסקי איז פער'משפּט געוואָרען דורכ'ן קרייז-געריכט אויף 3 יאָהר תפיסה פאַר פערשפּרייטען פאַלשע 5-זלאָטיס מטבעות. בעת אַ רעוויזיע האָט מען אין זײַנע קעשענעס געפינען עט־ליכע אַזעלכע פאַלסיפיקאַטען.

ליקווידירט אַ שטרייק

(§) דער שטרייק אין פּושיגורסקי'ס פאַבריק (פּאָמאָסקאַ 73) איז פערענדיגט. די אַרבייטער האָבען מסכים געווען צו אַרבייטען איין וואָך אויף פּראָבע אויף די געענדערטע אַרבייטס-בעדינגונגען, בתנאי אַז גאָכדעם וועט דעם לוין בעשטימען דער אַרבייטס-אינספּעקטאָר.

געגאַנגען נאָך אַ לויה און דער הרג'עט געוואָרען

(§) געהענדיג נאָך אַ לויה אויפ'ן זגיערזשער שאָסע, האָט דער 74-יעה־ריגער ריינהאָלד קילשער זיך דער־פיהלט מיד, און אַז די לויה איז שוין געווען ווייט פון איהם, האָט ער אונ־טערגעאײַלט. אינצווישען איז ער אַרונ־טערגעפאַלען אונטער אַ טראַמוויי און דער'הרג'ט געוואָרען.

„באָקס-קאַמפּען" אין גאַס

אַ מיטעל צו בעגנב'ענען דורכגעהער

(§) אויף עק אַנדזשעיאַ און זשע־ראָמסקי גאַסען איז נעכטען געוואָרען אַ צוזאַמענגעלויף צוליב אַ קאַמף צווי־שען 3 פערזאָנען אויפ'ן טראָטואַר. דאָס געשלעג איז געווען זעהר אַ פער־ביסענס. דורכגעהענדע אַגענטען פון אויספאָרשונגס-אַמט האָבען פונאַנדער־געטריבען די אַרומשטעהענדע און אַ־רעסטירט די „קעמפער". אין קאָמיסאַר־יאַט האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז די פערהאַלטענע יאַקאָב וועבערהאַנק בירקע און עדוואַרד פּורמאַנטשיק זענען בעקאַנטע קעשענע-גנבים. זיי האָבען זיך „ספּעציאַליזירט" אויף פּראָוואָצירטע קאַמפּען און באָקסען און האָבען אומישנע אינסצעניזירט געשלעגען אין גאַסען, וואו ס'איז נישטאָ קיין פּאָליציי. ווען זיי ביידע האָבען זיך געשלאָגען האָט בירקע בעגנב'עט דעם צוזאַמענ־געלאָפענעם עולם. בעת דער רעוויזיע האָט מען בײַ זיי געפינען אַ גאָלדען זייגערל, אַ זילבערנעם פּאַפּיראָסניק און 1000 זל. געלד, דאָס געלד איז פריהער געגנב'עט געוואָרען בײַם וואַרשאַווער סוחר אפרים גוטשטאַט.

—0§0—

זיך גע'סמ'ט

(ד) די 25-יעהריגע דבורה גוטערמאַן (זגערזשער 66) האָט נעכטען זיך גע־סמ'ט מיט יאָדינע. די סיבה איז אומ־בעוואוסט.

א נייעס! 26 שעה ברענען
גאַראַנטירען די ספּעציעל-פּרעפּאַרירטע
קליינע ליכט „POLO"
פּרייז 30 גראַשן פּאַדערט איבעראַל
גאַראַנטירטע קוואַליטעט. רויכערן נישט.
קיין געפאַהר ביים ברענען.
ליכט-פאַבריק „POLO" וואַרשאַ,
טשערניאַקאָווסקאַ 203.
פּערקויפער'ס גרויסע ראַבאַטען.

היינט אַ פּראָטעסט-שטרייק אין דער טאָמאַשאָווער אינדוסטריע

(§) אין די טאָמאַשאָווער טעקסטיל־פאַבריקען האָט אויסגעבראָכן אַ שאַר־פער קאָנפליקט צוליב דעם, וואָס די פאַבריקאַנטען, ווילען רייסן די לוי־נען. אַלס פּראָטעסט וועלען די אַרביי־טער אין די איבריגע פאַבריקען הײַנט וואַרפען די אַרבייט אויף 2 שעה.

אָפּגעוואָרפען די פאָדערונגען פון דער אינדוסטריע און הויז-בעזיצער

געגען רעגולאַציע-פּלאַן

(§) אונטער'ן פאָרזיץ פון וויצע־פּרעזידענט ראַפּאַלסקי איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער שטאָטישער קאָמיסיע צו רעגולירען און פונאַנדערבויען די שטאָט. ס'איז בעטראַכט געוואָרען דער געמיינזאַמער פּראָטעסט פון די אינדו־סטריע און הויז-בעזיצער-פערייַנען געגען רעגולאַציע-פּלאַן. די קאָמיסיע האָט אָנערקענט די אַרויסגערוקטע פּאָר־וואורפען פאַר נישט גערעכטע.

ראַדיאָ פּראָגראַם

מיטוואָך 22 אַפּריל

לאָדז (233,8) 11.58 שעה צייכען, 12.05 מאָטאָן מוזיק 2.15 מאַרלעזונג פון טעגליכען פּראָ... גראַם, ווי אויך קינאָ און טעאַטער רעפּערטואַר 2.30 ראַדיאָ כראָניק (טר. פון וואַרשאַ) 2.50 ... [illegible]

דאָנערשטאָג 23 אַפּריל

לאָדז (233,8) 11.58 שעה-צייכען, ... [illegible]

נייע פּאָסט-אַמטען

(ד) פון 1. יוני אָן וועלען אין ... ני און ראַדאָגאָשטש ... ווערען געעפנט פּאָסט-אַמטען.

קופּאָן № 112
אויף אומזיסטע יורידישע עצות.
דער בעזיצער פון'ם דאָזיגען קופּאָן קאָן בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאָנסול פון אונזער רעדאַקציע.
גילטיג היינט מיטוואָך ד. 22. אַפּריל פון 8 אָוונט.

דאָס געהיימניש פון קבר 614

(פון דער סעריע: „איבערלעבענישען פון אַ לאָדזער דעטעקטיוו")

(געשריבען ספּעציעל פאַר'ן „לאָדזער טאָגעבלאַט") —:— פון **בערנאַרד הילער**

(5-טע פאָרטזעצונג)

— און דאָס איז געווען גענוג פאַר דיר? און מיט דעם האָסטו בעפרידיגט דײַן האַרץ? און ווי דו ביזט געוואָרען בעשטענדען, אַנקע! — האָט ער צוגעגע־בען אין אַ שפּאָטישען טאָן. — אַדער די דאָסט איינגאַנצען פערגעסען, ווי אַזוי עס האָבען אויסגעזעהן אונזערע בעצי־הונגען. דו האָסט פערגעסען, ווי ברע־נענדיג דײַנע ליפּען זענען געלעגען אויף מײַנע? ווי דײַנע אָרימס זענען געלעגען אין מײַנע? האָסט דו פערגעסען די לײַ־דענשאַפט, וואָס האָט אונז בײדע פערע־אייניגט?

— הער אויף, הער אויף, אַדאָלף! ווי גאָט איז דיר ליב, הער אויף! — האָט זי געבעטען מיט טרעהרען און האָט מיט געבעט אויסגעשטרעקט צו איהם די הענד. — פאַרוואָס פּײַניגסטו מיך? פאַרוואָס מאַטערסטו מיך? ביזטו געקומען, בלויז אַרי מיך צו מאַ־כען אומרוהיג? פאַרוואָס לאָזטו מיך ניט איבער אין מײַן פרידליך און שטיל לע־בען?

ער האָט מיט אַ טרויעריגען אויסדרוק אויפ'ן פּנים געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ.

— איך וויל דיר נישט צונעמען די רוה אַנקע! — האָט ער געזאָגט. — אויב דו ביזט צופרידען דערמיט, וואָס דאָס לעבען האָט דיר געגעבען — וויל איך דיר נישט שטערען. איך האָב מיר אָבער דאָס גליק אַנדערש פאָרגעשטעלט. ווען איך האָב אין דריגען, אין צימער, דער־זעהן דײַן אַזוי שנעל בלײַך-געוואָרען פּנים, בין איך געוואָרען דערשראָקען און איך האָב געמיינט, דו ביזט [illegible] קראַנק. איצט ווייס איך, וואָס האָט פרידציטיג פערלאָשען דעם גלאַנץ אין דײַנע אויגען, וואָס האָט בלײַך געמאַכט דײַנע באַקען און האָט די פרעהליכקייט אָפּגעטויט אין דיר. דער פרײַז פאַר דער דײַם, וואָס מען האָט דיר געגעבען, איז געווען אַפּיסעל צו הויך! די פּוסטקייט אין דײַן האַרץ, איז דאָס, וואָס מאַכט דיך לײַדען. דו פרידרסט נישט געקוקט אויף דער ווירקלעכקייט, וואָס רינגעלט דיך, ווי דו זאָגסט אַרום. דו הונגערסט נים געקוקט אויף דעם רײַכטום, וואָס איז פאַרהאַן אין דײַן הויז. ווײַל בלויז אײנס — דאָס גליק — האָסטו דא אין דעם הויז נישט געפינען!

אָרעמע, אָרעמע אַנקע; און ווילסטו לעבען, זײַענדיג געצוואונגען צו אַ מאַן, וועלכער איז פעראורטיילט די רעשט פון זײַן לעבען צו פערברענגען אויף אַ מאַטראַץ, ביז דער טויט וועט איהם ענדליך טאָן די טובה און איהם בעפרײַען פון אונזער וועלט.

— וואָס רעדסטו? — האָט זי אין שרעק אויסגעשריען. — די רעשט פון זײַן לעבען? דער אַלטער דאָקטאָר האָט מאַן האָט דאָך געזאָגט, אַז מ'קאָן האָפען, עס זאָל איהם בעסער ווערען.

אַ שמייכעל פול מיט מיטלייד האָט זיך געווייזען אויף ד"ר ווינריב'ס ליפּען.

— דאָס ער אייך אַזוי געזאָגט? גנ, זאָל זײַן. ער האָט געוואָלט פאַר אײַ דעלעך, אײַך נישט צו זאָגען דעם אמת, כדי די אַלטע פרוי בלומפּעלד, זײַן מו־טער, זאָל זײַן אַביסעל לײַכטער אויפ'ן האַרצען.

דיר אָבער זאָג איך: דײַן מאַן וועט קיינמאָל מעהר נישט פערלאָזען דאָס בעט. איהם, קען קיין שום דאָקטאָר ניט העלפען. עס איז נישטאָ קיין שום מי־טעל, וואָס זאָל אַפילו בלויז פערבעסערן זײַן צושטאַנד.

— אָ, גאָט, אָ, גאָט, איז נישטאָ קיין שום האָפנונג? — האָט אַנקע געשטאַ־מעלט.

— נישט בלויז דאָס. דו דאַרפסט זײַן גרייט אויף נאָך עפּעס ערגער'ס,— דאָס ער ווייטער געצויגען. — זײַן איצ־טיגער דרימלענדיגער צושטאַנד, אין וועלכען ער געפינט זיך, קען איבער־געהן אין אַ סטאַריום פון...—

ער האָט איבערגעריסען די ווערטער און אין אַ ווײַלע אַרום האָט ער ווייטער געזאָגט:

— עס האָט נישט קיין זין, דיר נים מיטצוטיילען, הי ער טאָלט אין דער אמת'ען. זײַן צושטאַנד קען לײַכט אי־בערגעהן אין משוגעת.

— אַדאָלף, אַדאָלף! האָב מיטלייד! — האָט זי אויסגעשריגען. — אַזוי גרוי־זאַם וועט גאָט נישט זײַן צו דעם אומ־גליקליכען קראַנקען! וואָס ראָט דער אָרעמער מענש דיר געטון, מ'זאָל איהם אַזוי שרעקליך בעשטראָפען!

— אפשר וועט צו דעם נישט קומען.

— האָט ער זיך בעמיהט זי אַביסעל צו בערוהיגען. נפשר וועט נאָך פריהער די רעלייזונג קומען פאַר איהם? ווי האַרט עס זאָל דיך נישט טרעפען, האַלט איך פונדעסטוועגען פאַר מײַן חוב, דיך צו אינפאָרמירען וועגען אַלעם.

די יונגע פרוי דאָט מיט די הענט פערשטעלט די אויגען און טרעהרען זע־נען גערינען דורך איהרע פינגער.

— ווי שרעקליך עס איז! ווי שרעק־ליך! — האָט זי געמורמעלט און האָט ווייטער אָראָפּגעלאָזט די הענד. — און ווי זאָגסטו. דאָס קען נאָך דויערן יאָה־רען? פאַרוואָס, אַדאָלף, קומט איהם דאָס? פאַרוואָס קומט איהם אויס אַזוי שרעקליך צו לײַדען?

— גנווים קען מען אידם בעדויערן. ווי מ'דאַרף בעדויערן יעדען לײַדענדען מענש — האָט ד"ר ווינריב געזאָגט.— אָבער דו, אַנקע, וועסט מוזען זײַן זײַן פּעגלײַטער — ווי פּעגליך דאָס איז! דו וועסט אפשר יאָהרען־לאַנג זיך מוזען צוקוקען צו איהם און וועסט איהם ניט קענען העלפען און וועסט נישט האָבען קיין אויסזיכט, עס זאָל איהם בעסער ווערען. דײַן יוגענד וועט אוועקגעהן, וועסט יאָרד נאָך יאָהר זיצען ביים בעט פון דעם דאָזיגען קראַנקען, וועסט וועגען אַלט און גראָה. אָהן זין וועסט אָפּפערן דײַן יוגענד, אפשר אויך דײַן געזונד!

— האָב מיטלייד, אַדאָלף, האָב מיט־לייד! — האָט זי געמורמעלט. — איך ווייס, עס איז מײַן פליכט פאַר איהם צו זאָרגען, אָבער איך בין דאָך נאָך אַזוי יונג. וואָס פאַר אַ שרעק, ווען מען שטעלט זיך פאַר, אַז איך דאַרף אַזוי פערברענגען מײַן לעבען. פאַרוואָס פרעג איך ווידער — פאַרוואָס האָט גאָט מיך אַזוי שווער בעשטראָפט?

ד"ר ווינריב איז צוגעגאַנגען נעהנ־טער צו איהר, האָט אַ וואַרימען בליק געטון אין איהרע אויגען, וואָס זענען פול געווען מיט טרעהרען, האָט לײַכט זי גענומען אונטער'ן אָרעם און דאָס אַזויק גענייגט איהר קאָפּ אויף זײַן ברוסט.

— אויף דעם דאָזיגער פראַגע קען דיר קיין שום לעבעדיגער נישט ענטפערן, — האָט ער געזאָגט. — עס האָט נישט קיין זין צו געפינען קיין ענטפער אויף דײַן „פאַרוואָס". אַז איך וועל דיר ווײַט מעגליך שטיצען, אַז איך וועל דיר שטענדיג שטעהן צורילף, פערשטעהסטו אַלײַן. נעם צוזאַמען דײַנע כחות דו וועסט זײַן בריכען, קינד! אפשר וועט גאָט האָבען מיטלייד מיט דעם אומ־גליקליכען און וועט איהם גיך אויסלייזען פון זײַנע לײַדען. דאָס איז דאָס איינציגע, וואָס מ'קען איהם ווינשען.

נישט געקוקט אויף איהר פערצווייפ־לונג, האָט אַנקע אַ ציטער געטון, ווען ער האָט אָנגענומען איהר אָרעם און זי דאָס דערפיהלט דאָס שנעלע קלאַפּען פון זײַן האַרץ. האַסטיג האָט זי זיך אויס־געגלײַכט.

— איך מוז צוריקגעהן, אַדאָלף, דאָס, וואָס איך געפין זיך דאָ לאַנג, קען זײַן אויפפאַלענד אין דריגען, — האָט זי גע־זאָגט. — פערלאָז מיך נישט, — האָט זי מיט אַ בעטענדיגען טאָן געמורמעלט.

— צי שווער איז די לאַסט, וואָס איך דאַרף אַליין טראָגען.

זיי האָבען זיך דערלאַנגט די הענד. נאָך אַ רגע זענען זיי בײַדע געשטאַנען און דאָבען זיך שטום געקוקט אין די אויגען אַרײַן מיט אַ לאַנגען, לאַנגען בליק.

אַ לײַכטער „אריע" האָט זיך דער־הערט פון צווקעס ליפּע און זי איז צו־ריק אַרײַן אין'ם הויז.

ערשט, ווען זי איז שוין געווען אינגע־ווענינ אין הויז, האָט זיך ד"ר ווינ־ריב אויך הינדערגעטערט, נישט האָבענדיג אַהנונג, אַז איהם און אַנקע'ן האָבען אָבסערווירט צווי אויגען.

עס זענען געווען די אויגען פון בע קראַנקן, וואָס האָט זיך שוין צום צווייטען מאָל נאָכפּאַגירט.

1. קאַפּיטעל

די בעציהונגען צווישען אַנקע און פלעגערין ליזע קראַניץ זענען קיהלע און איינגעהאַלטענע. אַנקע אַפילו געפּרובט מיט פרײַנדליכע מעהר צו בעזייטיגען דעם תהום צווישען איהר און דער פלעגערין, אָבער עס געווען אומזיסט.

ליזע קראַניץ האָט איהר פרײַנד־קייט נישט געוואָלט אָננעמען.

און דאָ האָט זיך אָנגעהויבען ווירקליכען דאָס. וואָס ד"ר ווינריב פּאַראויסגעזעהן: לשון בלומענפעלד צושטאַנד האָט זיך גענומען פערערגערן. ער האָט אָנגעהויבען מעהר נישט דערקענען קיין מענשען און אָפט האָט ער בעקומען אַ צאָרן-אַטאַקע, האָט אַנקע'ן געשילדערט אַ גלאָזען פּנים אַרײַן. דערבײַ האָט ער שרעקליך געשריגען און עס האָט זיך גע־דאַכטען, אַז ער ווערט פערפאָלגט שונאים.

אַ שרעק איז געלעגען אויף אַנקע'ס בלאַס-געוואָרענעם פּנים.

זי האָט געמיינט, אַז זי איז די אורזאַך פון זײַן פּאַראַליזירט און זי קען זיך דיהרען. פּלוצלינג האָט זיך די גרופּ אָפּגעגעבען אין דאָקטאָר ווינריב און נעקומען אין'ם צימער.

(דאָס ווייטערע קומט)

צום באַנקראָט פֿון לאָדזער האַנדעלס-באַנק

דאָס רעכט פֿון די באַנקראָט-קוראַטאָרען פֿון דער האַנדעלס-באַנק זאָל ווידער פֿערלענגערט ווערען

די ענגלענדער קומט ביז צעהן מיליאָן זלאָטעס

(5) אין אומאַדלאַישטש פֿון דער לאָדזער האַנדעלס-באַנק דויערן נאָך אַלץ די אונטערהאַנדלונגען מיט די ענגלישע פֿינאַנסיסטן. געקומען האָט אַהער. אַנטאַני דזשעלאַוואַסקי זיך געוואָנדן צום האַנדעלס-געריכט אינם נאָמען פֿון ענגלישע פֿערטרויאונגס-מאַן מיט אַ פֿאָרשלאַג וועגן אינטערנעמען שריט, כּדי ווידעראַמאָל צו פֿאַרלענגערן די מאָראַטאָריום-רעכט אויף ווײַטערדיגע 15 טעג, ד. ה. ביז'ן 17 מאַי.

פּונקט אַזאַ פֿאָרשלאַג האָט אַפּגעשיקט צו די קוראַטאָרען אויך דער אַדוו. פּאַוולאָווסקי, וועלכער טרעט אַרויס אין נאָמען פֿון 11 קרעדיטאָרען. אין זײַן ווענדונג האָט אַדוו. פּאַוולאָווסקי אַנגעוויזן, אַז עס ליגט אין אינטערעס פֿון די קרעדיטאָרען ווײַטער צו פֿיהרען די טעטיגקייט פֿון דער באַנק, אָבער דאָס איז אָפּהענגיג פֿון דער פֿערשטענדיגונג צווישן די אַקציאָנערן פֿון דער באַנק מיט די ענגלישע פֿינאַנסיסטן.

צוליב דעם האָבן די קוראַטאָרען פֿון דער לאָדזער האַנדעלס-באַנק געבעטן איבערגעגעבן דעם האַנדעלס-געריכט אַ ביטע מכּח פֿערלענגערן דעם טערמין פֿון זייער קוראַטאָרען-דינסט, ווײַל דאָס ווינשען זיך די ענגלישע באַנקירן און פֿיל אַקציאָנערן. צו דער ביטע האָט מען ספּים געוויזן דער ריכטער-קאָמיסאַר איוזעני-בראַון. הײַנט וועט דאָס האַנדעלס-געריכט דעצידירן איבער דער פֿראַגע.

* * *

ווי מען גיט איבער, קומט די ענגלישע באַנק-הילף פֿאַר דער לאָדזער האַנדעלס-באַנק לערך 10 מיליאָן זל.

* * *

פֿעראייניגונג פֿון קרעדיטאָרען פֿון דער לאָדזער האַנדעלס-באַנק

(–) ס'איז פֿאָרגעקומען אַ זיצונג פֿון דער פֿערוואַלטונג פֿון דער קרעדיטאָרען-פֿעראייניגונג פֿון דער לאָדזער האַנדעלס-באַנק. די קרעדיטאָרען-פֿערזאַמלונג האָט בעשלאָסן:

1) אויפמערקזאַם צומאַכען די קרעדיטאָרען פֿון דער האַנדעלס-באַנק אויף די סערדעכטיגע מאַכינאַציעס פֿון אונבערופֿענע פּערזאָנען, וואָס ווילען אויסנוצען די פֿערצווייפֿעלטע לאַגע פֿון די קרעדיטאָרען און אויסנוצען בײַ זיי די באַנק-פּאַפּירען;

2) צו דעלעגירען 5 פּערזאָן פֿון דער פֿערוואַלטונג צו דער מאַכט, צו אינטערווענירען געגען דעם; 3) צו דערלאָזען צום וואָרט מינדעריעריגע יתומים דורך זייערע „אַפּיעקונעס“;

4) צוזאַמענצירופֿען אויף פֿרייטאָג דעם 24. ד. ח. 9 אָוועמד אַ קרעדיטאָרען-פֿערזאַמלונג אין לאָקאַל פֿון פּיעטריקאָווער 86, וו. 5.

די גלגולים פֿון אַ גר אין לאָדז

זײַן זיידע האָט זיך געשמד'ט, דער פֿאָטער האָט געלעבט ווי אַ קריסט און האָט אויפֿ'ן טויטען-בעט אַנגעזאָגט דעם זוהן, ער זאָל זוכען גליק בײַ יודען. — דער גר האָט אין לאָדז פֿערכאַפּט געלד און נעלם געוואָרען

(ס) מיט לערך 2 יאָהר צוריק האָט מען אין לאָדז אַ סך גערעדט וועגן אַ גר, וועלכער איז איבערגעגאַנגען צום יודענטום, לויט דער בפירוש'ער פֿאָדערונג פֿון זײַן טאַטע, וועלכער איז געשטאָרבן אויפֿ'ן טויטען-בעט.

די געשיכטע פֿון דאָזיגן גר, וועלכען מען רופֿט, ווי אַלע גרים, אברהם בן אברהם, איז אַזאַ:

מיט אַ צעהן יאָהר צוריק איז אין שטעטעל אַלעקסאַנדער, הינטער לאָדז, געשטאָרבען אַ מאַן, וועלכער האָט געוואוינט מיט אַ קריסטליכער פֿרוי. ער איז אַליין געווען אַ געבוירענער קריסט, אָדער זײַן פֿאָטער איז געווען אַ יוד, וועלכער האָט זיך אין די יונגע יאָהרן פֿערליבט אין אַ קריסטליך מיידעל און צוליב דעם זיך געשמד'ט. ליגענדיג אויפֿ'ן טויטען-בעט, האָט ער באַפֿוילען זײַן זוהן אַז ער זאָל זיך צוריק אומקעהרן צום יודענטום, ווײַל ער, דער פֿאָטער האָט זיך דאָס גאַנצע לעבן געפּלאָגט צוליב'ן שמד.

דעם גויאיש געבוירענעם זוהן האָט אָבער די גאַנצע מעשה קנאַפּ וואָס גערירט און ווײַטער געלעבט מיט זײַן קריסטליכער פֿרוי. ערשט לעצטענס, ווי זײַן פֿאָטער, אין נסיעה, האָט ער חלומ'ט געקריגן, וואָס ער איז נישט געוואָרן אַ יוד, האָט ער דערפֿאַר צוגעזאָגט צו זיך זײַן קריסטליך-געבוירענעם זוהן און אויף איהם גוזר געווען, ער זאָל למען השם ווערן אַ יוד; ווײַל יודיש בלוט פֿליסט אין זײַנע אָדערן זינט לאַנגע דורות.

געשעהן איז דאָס, ווען דער יונגערמאַן דער קריסט איז שוין געווען אין פּויליש מיליטער און געהאַט די ראַנגע פֿון אַ פֿעלדוועבעל. די וואַרנונג פֿונם געשטאָרבענעם פֿאָטער איז איהם גוט אַרײַן אין קאָפּ און ער האָט טאַקע בעשלאָסן צו ווערן אַ יוד. ער האָט זיך בעפֿרייט פֿון מיליטערישן דינסט, דאָס גענומען אַפּקלאַפּן די שוועלן פֿון עטליכע ראַבינאַטן, מען זאָל איהם העלפֿן ווערן אַ יוד.

נאָך לאַנגע ראַנגלענישע מיט זיך און מיט זײַנע שווערינקייטן, האָט ער דורכגעמאַכט די ווײַטאָגליכע אָפּעראַציע אין בריסק — און ער איז מיט מזל געוואָרן אַ יוד. דעם גר האָט מען אויפֿגענומען אין דער יודישער געזעלשאַפֿט מיט אָפֿענע אָרעמס. האָט ער זיך געלערנט יודישע מנהגים, געלערנט זיך דאַוונען און אויך אַנגעהויבן לייגן תּפֿילין.

קײַן לאָדז איז אברהם בן אברהם — פֿריהער האָט ער געהייסן סאַמינסקי און — געקומען מיט צוגערעכנטע יאָהר צוריק מיט אַ קליינעם פּעקאַזש פֿון יודישע קענטענישן. מיט אַ פּאָר תּפֿילין און מיט אַ בריף, וואָס האָט איהם רעקאָמענדירט ווי אַן אָרענטליכן יונגערמאַן, אויף וועלכן מ'קען דאַרפֿן צו זעהן אין איהם אַ ערליכן יוד.

זײַן ערשטער שריט האָט דער גר געמאַכט אין אַלעקסאַנדער שטיבעל אויף זגערזשער גאַס. עטליכע אַלעקסאַנדערער חסידים, דערונטער אַ פּאָר גבירים, האָבען זיך פֿעראינטערעסירט מיט איהם, האָבן איהם מקרב געווען, געגעבן צו עסען און שלאָפֿן און טאַשען-געלד אויך.

נאָכ'ן אַרומבלאָנקען זיך אַ צײַט לאַנג אין פֿערמעגליכע חסידישע הײַזער, האָט זיך איבער איהם מרחם געווען ה' בעריש מײַר און איהם געגעבן אַ פּאָסטען מיט קליידונג און בעקעסטיגונג און געלד אין טאַש אַרײַן, אפֿילו איהם צו דערפֿיהרן צו אַ תּכלית. דער גר האָט זיך גאַנץ אַנשטענדיג אויפֿגעפֿיהרט. ער האָט קײַנמאָל נישט גענומען צו דער צײַט, נישט עובר-געווען אויף קײַן לאו, אַזוי, אַז זײַנע אַפּוטרופּסים האָבן צו איהם בעקומען צוטרוי.

פֿערגאַנגענע וואָך האָט מען דעם גר אברהם בן אברהם געשיקט פֿון זײַנע העלדער פֿירמע צאַהלען אַ וועקסעל אויף 1200 זל., האָט ער גענומען דאָס געלד און עוקר געווען דערמיט. מען האָט איהם שוין אַרומגעזוכט און נישט געפֿונען.

דאָס אייגענע, וואָס איז נאָך דעם פֿיניגען גר, וועלכער ווײַזט אויס צו זײַן נישט מעהר ווי אַ קאַריעריסט, געבליבן, זענען די תּפֿילין, וואָס ליגען אין אַלעקסאַנדערער שטיבעל.

מיט דעם צוגנב'עטען געלד זאָל ער זײַן אַנטלאָפֿן קײַן אויסלאַנד.

נאַכט דיזשורען אין די אַפּטייקען

הײַנט דיזשורירן פֿאָלגענדע אַפּטייקן: ס. יאַנקעלעוויטש אַלטער מאַרק 9, ל. סטעקלאַ אַלעקסאַנדרער 37, ב. גלויכאָווסקי נאַרוטאָוויטש 6, ס. האַמבורג גליבנאַ 50, ל. פּאַוולאָווסקי פּיעטריקאָווער 307, א. פּיאַטראָווסקי פּאָמאָרסקאַ 91.

—080—

צוויי שטיף-זיהן ערמאָרדען דעם שטיף-טאַטען

(א) דאָס וואַרשאַווער אַפּעלאַציע-געריכט, וואָס געפֿינט זיך איצט אין לאָדז אויף אַ סעסיע, האָט נעכטן בעטראַכט דעם פּראָצעס פֿון די ברידער וואַצלאַוו און אַלפֿאָנס זאַזשיצקי. ביידע זענען אַנגעקלאָגט געוואָרן, אַז זיי האָבן שטערבליך צעשלאָגן זייער שטיפֿפֿאָטער מאַרטיאוש וואַיטאַשעוויטש. די שטיפֿ-זיהן האָבען דעם אַלטען אַזוי צעהרג'עט, אַז בײַ איהם זענען צובראָכן געוואָרן אַ פּאָר ריפּען און ער איז דערנאָך געשטאָרבען אין שפּיטאָל.

דאָס לאָדזער קרייז-געריכט האָט בײַדע ברידער געהאַט בעפֿרײַט, דאַנגעגען איז בעשטראָפֿט געוואָרן אויף 1 יאָהר תּפֿיסה אַ געוויסער שטשעפּאַנסקי, וועלכער האָט אַפּגעגעבן פֿאַלשע עדות לטובת די אַנגעקלאָגטע.

דאָס אַפּעלאַציע-געריכט האָט די ברידער זאַזשיצקי פֿערמשפּט צו 4 יאָהר תּפֿיסה יעדען.

יודען דאַרפֿען נישט מחלל שבת זײַן ביים אָפּנעמען „פּאָלעצאָנע“-בריף

(–) יודען, וואָס בעקומען רעקאָמענדירטע (פּאָלעצאָנע) בריף פֿון פּאָסט און זיי ווילען אום שבת און יום-טוב נישט אונטערשרײַבען די קבלה פֿון די בריף, דאַרפֿען אַרויסנעמען בײַ דעם פּאָסט-טרעגער, אָדער אין פּאָסט-אַמט אַ דעקלאַראַציע און דאָרט אָנשרײַבען, אַז זיי בעטען רעקאָמענדירטע בריף נישט אָפּצוגעבען זיי אום שבת און יום-טוב. זיי וועלען די בריף אָפּנעמען נאָך שבת און יום-טוב. דאַן וועלען זיי שבת און יום-טוב בעקומען בלויז מעלדונגען, אַז ס'איז דאָ פֿאַר זיי רעקאָמענדירטע בריף אויף דער פּאָסט.

ספּאָרט

אויסערגעוויינליכע גענעראַל-פֿערזאַמלונג פֿון באָקס-קרייז-פֿערבאַנד

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער דימיסיע פֿון מעהרערע פֿערוואַלטונגס-מיטגלידער פֿון לאָדזער באָקס-קרייז-פֿערבאַנד, ווערט אויפ'ן 2 מאַי ה. י. צונויפֿגערופֿען אַ אויסערגעוויינליכע גענעראַל-פֿערזאַמלונג. פֿון לאָדזער-באָקסער-קרייז-פֿערבאַנד.

די גענעראַל פֿערזאַמלונג זאָל זײַן זעהר אַ שטורמישע און עס וועלען דעמאָלס בעריהרט ווערען די אָנגעוויי-טאָגסטע פֿראַגען פֿון באָקסער פֿערבאַנד.

אָרפּגענומענע דיסקוואַליפֿיקאַציעס פֿון פֿוסבאַל-שפּילער

די פֿערוואַלטונג פֿון דער ליגע ביים פּוילישען פֿוסבאַל-פֿערבאַנד האָט בעטראַכט די פּראָטעסטען פֿון „ל.ק.ס.“ און „לעגיאַ“ בנוגע דער דיסקוואַליפֿיקאַציע פֿון מאַרטינאַ (לעגיאַ) און ראַדאָמסקי (ל.ק.ס.) און בעשלאָסען פֿון זיי אַראָפּצונעמען די דיסקוואַליפֿיקאַציע. זיי האָבען ווידער אַנטייל גענומען אין די ליגע מייסטערשאַפֿטס-מעטשען.

אויפֿרוף פֿון לאָדזער ציקליסטען-קרייז-פֿערבאַנד

דער לאָדזער ציקליסטען-קרייז-פֿערבאַנד, פֿאָדערט אויף אַלע פֿעראיינען, ציקליסטען-סעקציעס, רעגיסטרירטע און נישט-רעגיסטרירטע זיך מאַסענווייז צו בעטייליגען אין דער ערעפֿנונג פֿון ציקליסטען-סעזאָן. מען דאַרף זיך שטעלען 7 פֿריה דעם 26. ד. ח. אין לאָקאַל פֿון דער רעסטאָראַנט רזשעמיעשלניטשאַ, קילינסקיעגאָ 123, מיט זייערע ראָווערס, אָנגעטאָן אין ציקליסטען-קאָסטיומען און פֿעראיינס-היטלעך.

אַנולירט די דרוזשינאָוועס באָקס-קאַמפּפֿען פֿאַר דער פּוילישער מייסטערשאַפֿט

שבת איז אין וואַרשאַ פֿאָרגעקומען די גענעראַל-פֿערזאַמלונג פֿון פּוילישען באָקסער-פֿערבאַנד, אויף וועלכער עס זענען אָנגענומען געוואָרען 2 סענסאַציאָנעלע בעשלוסען: קודם איז אַנולירט געוואָרען די דרוזשינאָווע פּוילישע מייסטערשאַפֿט, וועלכע זענען ערשט נישט לאַנג פֿאָרגעקומען אין קאַטאָוויץ.

ווי עס איז בעקאַנט, איז די לאָדזער באָקס-כאַנשאַפֿט „י. ק. פּ.“, וועלכע איז צוגעטרעטען צום פֿינאַל-קאַמפּף און די דרוזשינאָווע מייסטערשאַפֿט, אויף אַ סקאַנדאַליעזען אופֿן געקירצט געוואָרען ביים דעצידירענדען קאַמפּף, און נישט בעקומען דעם מייסטער-טיטעל.

לויט'ן צווייטען בעשלוס, איז בעשלאָסען געוואָרען איבערצוטראָגען דעם זיץ פֿון פּוילישען באָקס-פֿערבאַנד, קיין פּויזען.

—

1) ד"ר גאָלדבלאַט ענטפֿערט אָפּ מיט 25 זל. און רופֿט אויס די ה"ה ד"ר שוואַרץ, ד"ר גיביאַנסקי, ד"ר מ. וואָלפֿסאָן, ד"ר קײַלסאָן און ד"ר זילבערשטראָם.

2) דאָס אַבסאָלווענטען-פֿערבאַנד ביים II יודישען גימנאַזיום ענטפֿערט אָפּ מיט 25 זל. און רופֿט אויס ה' דיר. שאול ריגער און דעם אַבסאָלווענטען-פֿעראיין פֿון 1-טען יודישען פֿרויען-גימנאַזיום.

—

ווײַפֿיל עלעקטריש ליכט פֿערברענט לאָדז

(ד) הײַ-יאָהר וועלען בעלויכטען ווערען מיט עלעקטרישע לאַמפּען פֿאָלגענדע גאַסען: סקלאַדאָוואַ, פּיראַמאָוויטש, שעניעוויטשאַ, נאָוואָ-טאַרגאָוואַ, טרעמבאַצקאַ, ציגעל גאַס פֿון קילינסקי ביז מאַגיסטראַצקאַ, פּאָלודניאָוואַ פֿון קילינסקי ביז מאַגיסטראַצקאַ, קילינסקי פֿון נאַרוטאָוויטש ביז פּאָלודניאָוואַ.

אין 1930 האָבען פֿון עלעקטריש ליכט אין לאָדז גענאָסען 84,842 אַבּאָנענטער. ס'איז פּראָדוצירט געוואָרען 116,353630 קילאָוואַט עלעקטרישען שטראָם.

דאָס געהיימניש פֿון קבר 614

(פֿון דער סעריע: „איבערלעבענישען פֿון אַ לאָדזער דעטעקטיוו“)

(געשריבען ספּעציעל פֿאַר'ן „לאָדזער טאָגעבלאַט“) —:— פֿון **בערנאַרד הילער**

(4-טע פֿאָרזעצונג)

לאָז מיר בעסער שווײַגען דערפֿון, וואָס איך האָב פֿון דעמאָלט אָן געליטען. אַליין, וואָס איז געווען מעגליך האָב איך געטאָן, כּדי צו ערפֿאַהרען, וואו דו געפֿינסט זיך ערגעץ. אָבער אַלץ, אַלץ איז געווען אומזיסט. איך וואָלט אפשר אַוועקגעפֿאָהרען פֿון פּוילען, ווען נישט דער צופֿאַל, וואָס איך האָב זיך געפֿינען בײַ מײַן פֿרײַנד דעם דאָקטאָר האָפֿמאַן, וועלכער האָט מיר געהאָלפֿען מאַכען מײַן קאַריערע אַלס דאָקטאָר און ער האָט מיר איבערגעגעבן, אַז ער דענקט איבער זײַן פּראַקטיק אַלס דאָקטאָר, ווײַל ער פֿאָהרט אָפּ צו זײַן שוועסטער און דאָרט בײַ איהר האָט ער, אַנ'אייזאַמער מענש, בדעה צו פֿערענדיגען זײַנע לעצטע יאָהרען. ער האָט מיר פֿאָרגעלעגט, אַז איך זאָל איבערנעמען די אַרבײַט בײַ אַ געוויסע צאַהל היגע פֿאַמיליעס, וואו ער איז געווען דער שטענדיגער דאָקטאָר. איך האָב דעם פֿאָרשלאַג אָנגענומען, ווײַל איך האָב געוואָלט מיט אַרבײַט אַביסעל פֿערגעסען אָן דיר. איך האָב מיך געשטעלט מיט איהם אין פֿערבינדונג. האָט מיך אומגעטום הײַם פֿראַ...

מעזשירט און אַזוי-נאָך בין איך אַנגעקומען צו דיר און האָב דיך געפֿינען אַלס אַ פֿרוי פֿון אַנ'אַנדערן, די פֿרוי פֿון... — זײַן שטימע האָט געציטערט און די אויגען זענען איהם געוואָרען פֿייכט.

פֿאַרוואָס, אַנקע, פֿאַרוואָס האָסטו מיר דאָס געטאָן? — האָט ער ווײַטער געזאָגט, — האָב איך אַזוי ווייניג בעדײַט פֿאַר דיר, אַז דו האָסט מיך אַזוי גיך פֿערגעסען? ווי-נאָך האָסטו מיך געקענט ליב האָבען, אַז נאָך אַזאַ קורצע צײַט האָסטו געגעבען די האַנד אַן אַנדערען?

זי האָט זיך אַנגעלעהנט בײַ אַ בוים, מיט'ן פּנים צו איהם. אָבער אויף איהר פּנים האָט זיך איצט געפֿינען אַנ'אויסדרוק פֿון אַזעלכע שמערצען ליידען, וואָס ער האָט בײַ אַ מענש שוין לאַנג נישט געזעהן.

— אַז דאָקטאָר האָפֿמאַן האָט אויפֿגעגעבען זײַן פּראַקטיק — האָט זי אַ דריי געטאָן — האָב איך זיך אַנגערופֿען. איך האָב זיך געפֿינען עטליכע טעג אין אַ טרויעריגער לאַגע, און טאַקע ד"ר האָפֿמאַן בעהאַנדעלט שוין מעהר נישט דעם קראַנקען. מ'האָט מיר אויך נישט געזאָגט, אַז זײַן אָרט פֿערנעמסט דו. פֿאַרוואָס האָסטו מיך, אַנקע, פֿערלאָזט? איך זאָל זיך מיט דיר צײַטווײַליג נישט טרעפֿן אַזוי, ווען דו וועסט ווען עס איז צוריקקומען, אַז דו ווערסט אַהיים נישט געזוכט? ווען די טירנדסטע אויסזיכט. איך וואָלט אַוועק דיר געוואַרט. אפֿילו יאָהרען, נאָר איך האָב געוואָרט, פֿאַרבײַגעגאַנגען יאָהרען פֿון דיר. מיר זענען דאָך בײַדע געוועזן אַזוי יונג און מיר האָבען זיך ליב-געהאַט. מיט מײַן מאָל איז געשעהן דאָס אומגליק מיט מײַן פֿעטער, בײַ וועלכען איך בין געווען ערצויגען געוואָרען, מ'האָט איהם געפֿינען אין אַיין טאָג אַ טויטען אין זײַן בעט. ער איז געשטאָרבען פֿון אַ האַרץ-שלאַג. זײַן מוטער... פֿעטער איז געווען דער איינציגער קרוב, וועלכען איך האָב געהאַט. איך בין דאָן געבליבען אַליין און גאָהן אַ שום עקזיסטענץ-מיטלען. עס האָט מיך געדרעהט צו געפֿינען זיך אויף דער גאַס. צום גליק האָט מיר דעמאָלט אַ בעקאַנטע געגעבען אַ פּאָסטען בײַ אַ רײַכער

פֿאַמיליע. עס שוידערט מיר, ווען איך גיב אַ טראַכט פֿון יענער צײַט. איך האָב אַנגענומען דעם פּאָסטען אין דער פֿאַמיליע. קײַן סך אַרבײַט האָב איך נישט געהאַט. אַיאַ דאָב געשריבען בריף און איך האָב פֿאַרנומען דעם אַמט פֿון אַנ'-זאָרגעריוועגע געזעלשאַפֿטס-קאָמפּאַניאָנין. און אין דער דאָזיגער פֿאַמיליע האָב איך זיך בעקענט מיט לעאָן בלומפֿעלד'ן, מײַן איצטיגער מאַן. אין אָנהויב האָב איך איהם בכלל נישט בעמערקט. ער האָט מיך אָבער אַבסערווירט און האָט זיך בעמיהט, איך זאָל האָבען וואָס ווייניגער אַרבײַט. אינמאָל, ווען ער האָט מיר געטראָפֿען אַליין, האָט ער מיך געפֿרעגט, צי איך וויל ווערען זײַן פֿרוי.

וועגען דעם האָב איך אפֿילו אין חלום נישט געטראַכט. געווים, ער איז געווען גענוג פֿרײַנדליך צו מיר, אָבער קײַנמאָל איז מיר אפֿילו נישט געקומען דער געדאַנק אין קאָפּ אַרײַן, אַז ער האָט פֿאַר מיר אַ גרעסערן אינטערעס. צי איך האָב איהם ליב — דאָס האָט ער אפֿילו נישט געפֿרעגט. איהם איז עס, זשיט אויס, געווען גענוג, אַז ער דאַרף מיך האָבען. יאָ, ער איז געווען מיר סימפּאַטיש און ער איז געווען דער איינציגער מענש, וואָס האָט אַמאָל געהאַט אַ גוט וואָרט פֿאַר מיר.

איך האָב געבעטען, ער זאָל מיר געבען צײַט זיך צו בעקלערען. ער האָט מיר געגעבען. איך האָב נישט לאַנג געטראַכט ווײַל זיך איבערצולעגען. איך האָב איהם נישט געליבט. אָבער איך בין געווען איבערצײַגט, אַז ער איז אַ גוטער מענש און מ'קאָן מיט איהם בשלום לעבען. פֿון דיר האָב איך די גאַנצע צײַט נישט געהערט. איך האָב אויך אפֿילו נישט געוואוסט, וואו דו לעבסט ערגעץ.

— אָבער איך האָב דאָך דיר געשריבען בריף, — האָט ער איהר איבערגעריסען, — פֿיל מאָל געשריבען, נאָר איך האָב קײַנמאָל נישט געקריגען קײַן ענטפֿער.

אַנקע האָט געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ.

— איך האָב נישט געזעהן קײַן שורה פֿון דיר. קענסטו דען מיר נישט מוחל זײַן, וואָס איך האָב אַנגענומען די וואַרים עהאַנד, וואָס האָט זיך אויסגעשטרעקט צו מיר? קענסטו מיר נישט מוחל זײַן, וואָס איך האָב געזוכט נאָר אַ היים, וואָס איך האָב ווידער געקענט געפֿינען אַ היים און אַ מענש, פֿון וועלכע יאָ... אויסט, אַז ער האָט מיך ליב?

אַזוי נאָך בין איך געוואָרען לעאָן בלומפֿעלד'ס פֿרוי. און אַזוי ווי ער, איז זײַן מוטער געווען ליב צו מיר. ערשט דאָ האָב איך געפֿילט, וואָס אַזוינ'ס עס איז אַ היים, און וועלכען איך האָב נישט געהאַט קײַן אַהנונג זינט דעם פֿריהצײַטיגען טויט פֿון מײַנע עלטערן.

— און דו — דו ביזט אויך געווען גליקליך? — האָט ד"ר ווײַנגריב געפֿרעגט, אָנקוקענדיג זי מיט וואַרעמע בליקען.

זי האָט אויסגעזעהן צו זײַן פֿאַרטראַכט. זי האָט געקוקט אין דער ווײַטקייט, וואָס עס האָט אויסגעזעהן, אַז זי מעג און ערד בעריהרען זיך. פֿאַרוואָס ענטפֿערט זי נישט? האָט זי נישט געהערט זײַן פֿראַגע?

— ביזטו גליקליך געוואָרען, אַנקע? — האָט ער נאָכאַמאָל געפֿרעגט.

— וואָס איז גליק? — האָט זי ענטפֿערט, ... ליך געענטפֿערט און דאָס זיך ווידער געוואָנדן צו איהם מיט דעם בליק. — האָב איך נישט אַלץ, וואָס איך קען נאָר פֿערלאַנגען? האָב איך מעהר געקענט חלום'ען, ווי צו האָבען אַ היים, בעפֿרײַט פֿון נויט און זאָרגען, צו געפֿינען זיך צווישען מענשען, וואָס האָבען מיך ליב?

— און האָסטו זיי אויך ליב? — דאָס ער איהר איבערגעריסען און האָט אַנגענומען איהר האַנד, וואָס האָט געפֿרעסט אין זײַנער. — האָסטו ליב געקריגען דעם מאַן, צו וועלכען דו האָסט אין אַ רויב געפֿיהלט בלויז אַכטונג, סימפּאַטיע, דערכפֿעקט? ליבסטו דעם מאַן, וועלכער ליגט איצט אין בעט אַלס שווער-קראַנקער, ווי אַ פֿרוי האָט ליב דעם מאַן, וועלכער דאַרף צו איהר געהערען אויף אייביג?

זי האָט נישט געקענט אויסהאַלטען זײַן בליק, וואָס האָט אויסגעזעהן, ווי ער וואָלט אַרײַנדרינגען אין דער טיפֿעניש פֿון איהר נשמה. זי האָט אַראָפּגעלאָזט די אויגען צו דער ערד. איהר מויל האָט גענומען ציטערען, איהר ברוסט האָט זיך שנעל געהויבען און זיך אַראָפּגעלאָזט, דאָס געווען, אַז די פֿראַגע האָט אַ שפּיל גענומען אויף אַ בראַנ... פֿון וועלכען זי האָט זיך נאָך אַלץ נישט אַפּגעגעבען קײַן חשבון.

— ער איז שטענדיג געווען גוט צו מיר, אפשר מעהר ווי גוט, — האָט זי געשטאַמעלט.

ד"ר ווײַנגריב האָט האַרט אַ לאַך געטאָן און דאָס זיך אַביסעל אַפּגערוקט.

(דאָס ווײַטערע קומט)

קליינער פֿעליעטאָן

„13“

די נומער 13 ווערט שוין פֿון אַלטע צײַטען בעטראַכט אַלס פּאַטאַל. פֿאַר דעם „13“ ענטלויפֿט מען, וואו דער פֿעפֿער וואַקסט.

אַ בעקאַנטער, למשל, האָט אָפּגעזאָגט זיך פֿון אַ דירה מאַצינג צו דער טעלעפֿאָן-דירעקציע. מען האָט איהם געגעבן זײַן טעלעפֿאָן-נומער. מ'ווײַסט ער האָט בעקומען אַ נומער 25132 — צוזאַמען מאַכט ער אויס — 13...

אַ צווייטער פֿאָרט נישט מיט אַ צוג, וואָס גייט אָפּ 3 מיט 10 מינוט, אָדער 8 מיט 5 מינוט, ווײַל עס פֿעלט זיך מיט — 13...

פֿערהאָן מענשען, וואָס פֿון 12 ביז 1 נעהמען זיי נישט אַרויס פֿון שטוב, ווײַל אין דער 13-טער שעה האָבען זיי מורא פֿאַר אַנ'אומגליק...

אַנדערע מײַדען אויס הײַזער, וואָס די נומערן פֿעלט'ן זיך מיט — 13. ווי, למשל: 67, 58, 148 א.ד.גל.

די לאָדזער טראַמוויי-דירעקציע האָט אויך מורא פֿאַר'ן ציפֿער 13. קײַן טראַמוויי נומער 13 איז אין לאָדז, כּידוע, נישטאָ...

אַט איז אַ בעקאַנטער פֿרומער יוד. פֿון אַלע זאַכען האַלט ער, אַ חוץ פֿון „שלוש עשרה מדות“...

יודישע ליטעראַטען און זשורנאַליסטען האָבען אויך אַ סימן אין דער פּאַטאַליטעט פֿון דעם נומער: — דער יודישער ליטעראַטען און זשורנאַליסטען-פֿעראיין אין וואַרשאַ געפֿינט זיך אויף טלאָמאַצקאַ 13...

אָבער נישט אַלע גלויבען אין דער זאַבאָבאָנע. למשל: מאַרשאַל פּילסודסקי איז גאָר אַנ'אָנהענגער פֿון ציפֿער 13.

אין דער זעלבער מיינונג זענען אויך די פּוילישע „אונשענדניקעס“; זיי האַלטען גאָר שטאַרק — פֿון דער 13-טער פּענסיע...

דערפֿאַר גלויבט דער שפּאַנישער עקס-קעניג אַלפֿאָנס אין דער פּאַטאַליטעט פֿון דעם ציפֿער: אַלע זײַנע אבות האָבען זיך אויסגעלעבט אין זייערע קעניגליכע אַפּאַרטאַמענטען און געקומען צו קבורה מיט קעניגליכען כּבוד. נאָר דער לעצטער שפּאַנישער קעניג האָט געמוזט נעמען דעם וואַנדער-שטעקען און אַוועק מיט ווײַב און קינדער אַפּרובען גלות.

— פֿאַרוואָס?

ווײַל ער איז געווען קעניג אַלפֿאָנס דער 13-טער...

ווער עס גלויבט, און ווער עס קומט צום גלויבען!...

אַב-נעה.

הילפֿס-רינג פֿאַר'ן „תּרבות“

געפֿיהרט דורך דער ציוניסטישער אַקאַדעמישער קאָרפּאָראַציע „השחר“ אין לאָדז

פערשאָלטען בלוט

גרויסער שפּאַנענדער ראמאַן פון דער היינטיגער צייט

(201 פאָרטזעצונג)

און זי האָט אַרויסגענומען אַ דאָקומענט און האָט איהם געוויזען. דער דאָקומענט איז געווען אַ ריכטיגער.

— אַלזאָ, איהר האָט געזאָגט, אַז דער דאָזיגער ריינהאַרד מוז פיגורירען אין אונזער פערברעכער-אַלבאָם. אַט באַלד וועלען מיר עס פעסטשטעלען.

ער האָט גענומען דאָס טעלעפאָן-טרייבעל אין דער האַנד אריין און האָט געזאָגט:

— הער ווינדער, זייט אַזוי גוט און קוקט נאָך צי אין פערברעכער-אַלבאָם געפינט זיך אַ פאָטאָגראַפיע פון איינעם ריינהאַרד. דאָס מוז המכתּם זיין פסעוודאָנים. זיין אמת'ער נאָמען איז דערווייל מיר נישט בעקאַנט. אָבער מאַכט עס באַלד. איך וואַרט אויף דעם רעזולטאַט.

אין אַ פּאָר מינוטען אַרום איז געקומען אַנ'ענטפער:

— יאָ, אין פערברעכער-אַלבאָם געפינט זיך אַזעלכער. ווילט איהר די פאָטאָגראַפיע זעהן?

— עס וואָלט נישט געשאַט. ברענגט אַריין דעם אַלבאָם צו מיר.

באַלד איז אַריינגעקומען אַנ'אַגענט מיט אַ דיקען אַלבאָם. ער האָט איהם אויפגעמישט און איהם אַרויפגעלעגט אויף דעם טיש.

— וועלכער איז עס דער ריינהאַרד? האָט דער פּאָליציי-אינספּעקטאָר זיך געווענדעט צו דער פרוי שולץ.

— אַט איז ער! — האָט פרוי שולץ, אַהן איין רגע וואַקלעניש אויסגערופען.

— איהר קענט זיך דערווייטערן, — האָט דאַן דער פּאָליציי-אינספּעקטאָר געזאָגט צו דעם אַגענט. דער לעצטער האָט צוגענומען דעם אַלבאָם און איז אַרויס פון צימער, איבערלאָזענדיג רעם אינספּעקטאָר מיט דער פרוי שולץ.

דער אינספּעקטאָר האָט איצט גע...ט מיט גרויס צוטרוי אויף דעם אומגעריכטען גאַסט.

— נו, ביטע דערצעהלט ווייטער. — האָט ער געזאָגט און ער האָט גענומען אַ בויגען פּאַפּיר און האָט פּראָטאָקאָלירט די ערקלערונגען פון דער פרוי שולץ.

— האָט דער דאָזיגער ריינהאַרד געהאַנדעלט אין נאָמען פון וועמען? — האָט דער פּאָליציי-אינספּעקטאָר געפרעגט.

אין נאָמען פון גראַף עדגאַר ריינפעלד.

— וואָס פאַר אַ שייכות האָט דער גראַף ריינפעלד מיט דער אַרעסטירטער? — האָט דער אינספּעקטאָר ווייטער געפרעגט אין אַ טאָן פון דער גרעסטער פּראָאינטערעסירונג.

— שטעקט אַ גרויס געהיימניש. איך ווייס, אַז ריינהאַרד האָט דאָס מיידעל אַוועקגעפיהרט פון איהר פאָטער'ס הויז. — האָט פרוי שולץ ווייטער ערקלערט.

— און ווער האָט געמאַכט די שרפה?

— דער זעלבער ריינהאַרד און זיינע קאָלעגען.

דער אינספּעקטאָר האָט אַ שפּרונג געטאָן פון אָרט, ווי אַ שלאַנג וואָלט איהם געביסען. דאָס, וואָס ער האָט געהערט, האָט געמאַכט אויף איהם אַ צושמעטערענדען איינדרוק.

— וואָס רעדט איהר, פרוי שולץ? איהר זענט פעראַנטוואָרטליך פאַר דעם, וואָס איהר רעדט! — האָט ער האַסטיג אויסגערופען.

— איך בין פולשטענדיג פעראַנטוואָרטליך, הער פּאָליציי-אינספּעקטאָר.

ער האָט זיך אויפגעשטעלט פון זיין אָרט, האָט זיך אונרוהיג געדרעהט הין-און-צוריק און האָט איינגעזאַפּט איהרע ווערטער.

— פאַרוואָס האָט ריינהאַרד געהאַט אונטערצוצינדען דאָס הויז פון אַרעסטירטען פעלד?

— ער אַליין האָט נישט קיין שום אינטערעס. ער איז געדונגען געוואָרען פון אַ מענש, וואָס עס געהט איהם אין לעבען צו פערניכטען די גאַנצע פאַמיליע פעלד.

דער אינספּעקטאָר איז ווידער אויפגעשפּרונגען.

— ווער האָט אַנ'אינטערעס צו פערניכטען די פאַמיליע פעלד?

— מיר דאַכט זיך, אַז דער גראַף קאַרל ריינפעלד.

— מערקווירדיג! ער?

— יאָ, ער. איבעריגענס, ציהט דעם דאָזיגען ריינהאַרד'ן פאַר די צונג, וועט איהר אַלץ געוואָהר ווערען.

דער אינספּעקטאָר איז גלייך צו צום טעלעפאָן און האָט אַלאַרמירט די גאַנצע קרימינאַל-אָפּטיילונג. ער האָט אַרויסגעגעבען אַ פעראָרדנונג צו מאַכען אַנ'אָבלאַווע איבער אַלע מלינה'ס, קנייפּעס און שענקען און צו אַרעסטירען ריינהאַרד'ן. אין אַ פּאָר מינוט אַרום האָט זיך אַ גרויסע מחנה אַגענטען און מונדיר-פּאָליציאַנטען זיך אַ לאָז געטאָן איבער דער שטאָט און גענומען זוכען.

דער אינספּעקטאָר האָט דערווייל אַ נערוועזער און אַ געשפּאַנטער ווייטער אויסגעהערט די ערקלערונגען פון פרוי שולץ.

— און נאָך, הער אינספּעקטאָר, קען איך מיטטיילען, געדענקט איהר, אַז איבער אַ געוויסען האַוז איז געמאַכט געוואָרען אַנ'אָנפאַל בשעת ער איז דורכגעגאַנגען איבער דער בריק.

— יאָ, איך געדענק — האָט דער אינספּעקטאָר אונטערגעכאַפּט איהרע ווערטער.

— אויך דאָס איז די אַרבייט פון דעם זעלבען ריינהאַרד'ן און זיינע קאָלעגען.

דער אינספּעקטאָר האָט אַזש געעפענט דאָס מויל פון ערשטוינונג. ער האָט אַנגעקלונגען אין דער קאַנצעלאַריע פון אויספאָרשונגס-ריכטער און געבעטען איהם, ער זאָל אַריינקומען. יענער איז שוין געווען אין דער היים. ער האָט צו איהם אָנגעקלונגען אַהיים.

(פאָרטזעצונג קומט).

ב. רוסקאַ
(לאַנגיעהריגע לעהרערין)
ערטיילט לעקציעס פון ביכאַלטעריע, האַנדעלס-אַריטמעטיק און קאָרעספּאָנדענץ, ווי אויך לעקציעס אויף מאַשין-שרייבען פון פערשידענע נייעסטע סיסטעמען מיט אַ גענויע ערקלערונג פון דער קאָנסטרוקציע ווי אויך העקטאָגראַפיע
לאָדז קילינסקיעגאָ (ווידזעווסקאַ) 89
וואוינונג 8 פראָנט (ביי דער פּאָסט)

קינאָ ZACHĘTA
זגיערזשער-גאַס 26.
היינט און ווייטערדיגע טעג! העררליכער פּראָגראַם
די אייזערנע סטאַפּע
זעהר שפּאַנענדער פילם, וועלכער אילוסטרירט דאָס לעבען פון די זעלנער אויפ'ן פראָנט. אין די הויפּט-ראָלען:
Rolph Farbes, Marcelina Day
און דער העלדישער היינט Rescor — אויסערן פּראָגראַם:
די פערבאָטענע שעה
Ramon Nowarro i Rene Andoree דאָס פערליבטע פּאָר אין גראַנדיעזען ליבעס-פילם, וועלכענס אַקציע קומט פאָר הינטער די קוליסען פון אַנ'אייראָפּעאישער מלוכה.
אויסגעצייכנט. אָרקעסטער אונטער לייטונג פון י. סטעפּאַנסקי אָנפאַנג פון די סעאַנסען אין די וואָכען טעג 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג. — שבת, זונטאָג, און חגאות 12 אַ זייגער פאַרמיטאַג. פרייזען ערמעסיגט. דער זאַל איז גוט געהייצט.

די פערוואַלטונג
פון דער יוד. קהלה
אין לאָדז
מאַכט בעקאַנט, אַז דער צווייטער טייל פון עטאַט-רעגיסטער אויפ'ן 1931 י' וואָס ענטהאַלט די עטאַט צאָהלערס פון די גאַסען: קאָפּערניקאַ, קרוטשאַ, לעשנאַ, ליפּאָוואַ, 11-ער נאָוועמבער, לאַנקאָוואַ, לאָמזשינסקאַ, מאַגיסטראַצקאַ, מיעלטשאַרסקאַ, מאַניושקי, מאַסטאָוואַ, נאַד-לודקאַ, נאַפּיוּרקאָווסקיעגאַ, נאַרוטאָוויטשאַ, נאָוראַט, נאָוואַ, נאָוואָ-צעגיעלניאַנאַ, נאָוואָמיעסקאַ, נאָוואָ-פּאַביאַניצקאַ, נאָוואָ-טאַרגאָוואַ, נאָוואָ-זאַזשעווסקאַ, אָגראָדאָוואַ, אָרלאַ, פּאַביאַניצקאַ פּאַסאַזש-ענגלאַ, פּיאָסקאָוואַ און פּילסודסקיעגאַ, ווערט אויסגעלייגט צום דורכזעהען לויט די עקזיסטירענדע פאַרשריפטען במשך פון אַכט טעג ד. ה. פון 21-טען אַפּריל ביז דעם 29-טען אַפּריל 1931 איינשליסליך אין דער קהלה-קאַנצעלאַריע (פּריוואַטנע-פּלאַץ 6) אין די שעה'ן פון 10 ביז 13.
לאָדז דעם 20-טען אַפּריל 1931.

Poszukiwana
starsza panna z pierwszorzędnej pracowni ubiorów dziecinnych, celem wspólnego założenia „Salonu mód dziecięcych". Reflektuje tylko na siłę pierwszorzędną. Oferty do administr. „L. T." sub. „Wspólniczka"

Dr. med H. Różaner
ספּעציאַליסט פון הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען און קינדערלאָזיגקייט
נאַרוטאַוויטשאַ 9, טעל. 129-06
נעהמט אָן פון 8—10; 5—8 אָוונט
אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

מעבלירטע צימער
מיט בעקוועמליכקייטען אין בעזונדערער איינגאַנג אין צענטרום שטאָט פון זאָפאָרט אָפּצוגעבען, צו ערפאַהרען נאַרוטאַוויטשאַ 31 וואוינונג 22

אַנאַנסען
אין
לאָדזער טאָגעבלאַט
האָבען דעם גרעסטען ערפאָלג

ס'איז ערעפענט געוואָרען
אויגען-קליניק
מיט שטענדיגע בעטען פון
Dr. B. Donchin
פּעטריקאָווער 90 טעל. 221-72
נעמט אָן שטענדיגע אויגען-קראַנקע (צוו עקס אָפּעראַציע א.אַז.ח.) ווי אויך אַמבולאַטאָרישע פון 9—1 און פון 4—7.30 אָוונד.

אליכם אישים אקרא
וקולי אל בני אדם
בצדק כל אמרי פי
ואין בהם נפתל ועקש
אויב איהר ווילט ערלעדיגען אייערע אַנגעוועהטאָגטע ענינים זאָלסטו קומען צו לויפען אין דעם ביוראָ
פּעטריקאָווער 17
2-טער הויף פאַרטער
דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 52, טעל. 148-79, וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי ביטעס, קלוויזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען אין משך פון 24 שעה. אַפּעלאַציעס, אָפּאָזיציעס, אַדוואָלאַניעס, רעקורסען ווענען פּעסער, וויזעס אין קאָמיסאַריאַט-זשאַנדו, וועקסעל-אינקאַסאָ אויף גאַנץ פּוילען און גאַליציען ווערען פּינקטליך און געוויסענהאַפט ערלעדיגט צו די ביליגסטע פרייזן. שותּפות-אַקטען, סטאַטוטען, איבערזעצן אינטערציזיעס, אַקטן, דאַראַדיזנעס אַלערליי ספּראַוועס ווערען אָנגענומען אַדורכצופיהרען, צוזאַמען מיט אַנ'דוואָקאַט.
די איינציגע טאָכטער
פון ישראל מאַנעלאַ
2-טער הויף פאַרטער, דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 52, טעל. 148-79.
בעמ.: דאָס ניי - „געבאַקענע" מאַנעלאַ-ביוראָ אויפ'ן ערשטען הויף האָט נישט קיין שום שייכות מיט'ן לאַנג-עקזיסטירענדען ביוראָ, וואָס געפינט זיך
אין צווייטען הויף פאַרטער
טעלעפאָן 148-79

א בשורה טובה
פאַר עלטערן, וואָס זייערע קינדער לערנען אין פּאָווסעכנאַ שולען.
די לייטונג פון בעוואוסטען אָרטאָדאָקסישען נאָכמיטאָג-חדר פאַר קינדער, וואָס לערנען אין פּאָווסעכנע שולען, מאַכט בעקאַנט דאָס נאָך אַ גרינדליכען רעמאָנט ווערט דאָס חדר פולשטענדיג רעאָרגאַניזירט און פערפּולקאָמט אויף אַלע געביטען פון לימודים קודש ס'ווערט געלערנט דורך מלמדים ספּעציאַליסטען עברי, חומש' רש"י תנ"ך משניות) גמרא אַ פערגרעסערטער קורס פאַר העברעאיש (רעדען און שרייבען, אויך יודישע בריף זעלבסט צוזאַמענשטעלען, צוליב'ן קריזיס הנחה-פּרייזן
פּלאַץ וואָלנאָשטשי (נייע שטאָט) 6
קווער אָפיצינע. איינשרייבען קען מען זיך טעגליך פון 2 ביז 7 אָוונד

ECPADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
זאַוואַדזקאַ 1.
נאָר פאַר ווענערישע הויט-קראַנקהייטן און מענער-שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף טיפּיליס און טריפּער קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָלאָגישע און נערוועז-קראַנקהייטן.
כוואַרץ לאַמפּ-עלעקטרישער הייל-קאַבינעט-קאָסמעטיק
טעגליך פון 8 אַ זייגער פריה ביז 9 אָוונד
זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג
בעזונדערע וואַרטע צימער פאַר פרויען
☞ ווזיט 3 זלאָטעס ☜

„הצפירה"
עתּון יומי, מדיני וספרותי (נוסד בשנת תרכ"ב)
מופיע בוורשה מיום הראשון, 15 מרץ 1931
בהשתתפות טובי הסופרים העברים.
הכתבת: „Hacefira", Warszawa, Leszno 54, tel. 709-95
מתקבלת החתימה:
בפולניה — לחודש 7 זהובים.
הכתבת למשלוח מכתבים:
„Hacefira", Warszawa, skrzynka pocztowa 509
בלודז „הצפירה" ישולח ע"י שליחים מיוחדים בבקר השכם.
בכל עניני „הצפירה" לפנות: לבא כח של „הצפירה" ז. ווינער, קונסטנטינובסקה 49.

גערוזענער מיליטער-בעאַמטער
ב. מאַז,
№ 10 פּיעטריקאָווער
שרייבט ביטעס און גיט געוויסענהאַפטע עצות אין אַלע
מיליטער = ענינים.

נייע מעלדונגען!!
הויזבעזיצער! איך נעהם אָן צו פיהרען הייזער אַלס פערוואַלטער און אַדמיניסטראַטאָר, ווי אויך צו פיהרען מעלדונגען לויט די נייע פעראָרדנונג אויף מיינע אייגענע פעראַנטוואָרטליכקייט. אויך קען איך ערלעדיגען פאַר'ן הויז אַלע אַנדערע זאַכען אין אַלע אַמטען.
ביטע זיך צו ווענדען צו מיר!
ג. גרינבוים, קאָנסטאַנטינער 46
לינקע אָפיצינע, 1-טער שטאָק.

אַ ווילע אין פּאָדעמביע
ביליג צו פערקויפען.
ערפאַהרען ביי ווינאָקאור זאַוואַדזקאַ 16a פּאַרטער אַ גאַנצען טאָג.

אַ פאַבריק-לאָקאַל
פון 25×13 מעטער זאָפאָרט צו פערמיטען.
צו ערפאַהרען אין אַדמ. פון ל. ט.

שאַכטעל-מאַכער-געהילפען
און לערן-יונגלען ווערען געזוכט ביי ר. פערעלמוטער, פּילסודסקיעגאָ 43.

ביטשריפטען
אַקטען, ירושות, עצות
ערלעדיגט ביוראָ
זאַמעק פּאָמאַרסקאַ 19

וויכטיג פאַר דאַמען!
נאָר פאַר 2.50 זל.
מאַכט איך די עלעגאַנטסטע דאַמען-היטע נאָך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און די עלטסטע היטע איבעראַרבייטע איך אויף גאַנצליך ניי.
געדענקט דעם אַדרעס:
☞ 23 זאַוואַדזקאַ 23 ☜
אין הויף, 2-טען איינגאַנג, לינקס פּאַרטער.
בעמ.: נייע היטען די לעצטע נייהייטען אין פיינער אויספערטיגונג — 50 פּראָצ. ביליגער ווי איבעראַל
„TOLA"

דאַמען-סאַקוועקעס
פון אַלטע פילץ-היטען אינט אַהצרשיד מגנער אָדער דאַמען-היט, מאַך איך די שענסטע פּאַסאָנס סאַקוועקעס אין פיינסטער אויספיהרונג צו שפּאָט ביליגע פרייזען.

אַ פּאַסענד אָרט צו שלאָפען
מיט בעטגעוואַנד פאַר יונגעלייט.
פּלאַץ קאָשטשעלני 6, פראָנט 1-טער שטאָק ביי פרוי בירנבוים.
1813

אַנ'אָרט צו שלאָפען
פאַר אַ פרוי אָדער אַ מעדעל עווענטועל צו פיהרען אַ פּראַצאָווניע. צו ערפאַהרען אין דער אַדמ. אונטער „B"

אַ זעהר שעהן גרונדשטיק
מיט 2 סאָלידע הייזער פּרוכט- און דעקאָראַטיווען גאָרטען האַרט ביי דער סטאַציע אַנדזשעיעוו אויסערגעוויינליך ביליג צו פערקויפען. צו ערפאַהרען: וו. זיבורטאָוויטש, אַנדזשעיעוו.

טוך- און קאָרט-לאַגער
Sz. Maroko
לאָדז, נאָוואָמיעסקאַ № 2
פראָנט 1-טער שטאָק, טעל. 15948.
עמפּפעהלט צום פריהלינג און זומער-סעזאָן אַ גרויסען אויסוואַהל פון די נייעסטע און בעסטע דאַמען- און העררען-שטאָפען.

הלא חכמה תקרא
ותבונה תתן קולה
אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתך, אז תשכן בטח ושאנן, כי הלך בתום ילך בטח ומעקש דרכיו יודע
איבער דעם זאָלסטו נאָר קומען אין ביוראָ
פון ד. מאַנעלאַ
וואָס איז איבערגעטראָגען געוואָרען פון צווייטען הויף אויפ'ן ערשטען הויף פּיעטריקאָווער 17, לינקע אָפיצינע פּאַרטער, טעל. 124-95
וואו עס ווערט פּינקטליך ערלעדיגט, געוויסענהאַפט געשריבען אַלערליי ביטעס: ציווילנע, קאַרנע האַנדלאָווע, אַפּעלאַציעס, אַדוואָלאַניעס, קלאַוזולעס זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, העגען דירות אין אורושאַנד ר'זשיעמסקי. ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. בעמ.: קלאַוזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס ווערען ביי מיר ערלעדיגט אין משך פון 24 שעה.
מיט אַכטונג ד. מאַנעלאַ,
פּיעטריקאָווער 17, 1-טער הויף

אַבאָנעמענטס-פּרייז [illegible]
Redaktor-wydawca B. Hamburski
Stosowiat B. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 34.